

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**ОВЛАШЋЕЊА ПОЛИЦИЈЕ НА ЈАВНИМ
СКУПОВИМА**

(мастер рад)

Ментор
доц. др Милош Прица

Студент
Горана Поповић М001/2019-УП

Ниш, 2021. године.

САДРЖАЈ

УВОД	1
I СЛОБОДА МИРНОГ ОКУЉАЊА	3
1. Појам окуљања.....	3
2. Слобода мишљења и изражавања мишљења.....	5
3. Слобода удруживања.....	6
4. Слобода мирног окупљања као људско право регулисано међународним правом.....	8
5. Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода о слободи мирног окупљања.....	10
6. Пракса Европског суда за људска права о слободи окупљања.....	12
7. Уставоправни оквир слободе окупљања.....	16
8. Уставоправни оквир правне заштите слободе окупљања.....	17
9. Уставност одредби Закона о окупљању грађана.....	20
10. Нормативни оквир слободе окупљања у Републици Србији.....	22
10.1. Појам мирног окупљања.....	23
10.2. Место окупљања.....	24
10.3. Пријава окупљања и дужности организатора.....	26
II ОВЛАШЋЕЊА ПОЛИЦИЈЕ НА ЈАВНИМ СКУПОВИМА У ЗЕМЉАМА БИВШЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ	30
1. Законодавни оквир јавних окупљања у Босни и Херцеговини.....	30
1.1. Врсте јавних окупљања.....	31
1.1.1. Мирна окупљања и јавни протести.....	31
1.1.2. Јавне приредбе и друга окупљања.....	32
1.2. Место (простор) за одржавање јавних окупљања у БиХ.....	33
1.3. Забрана одржавања мирног окупљања.....	35
2. Појам јавних окупљања и врсте јавних окупљања у Републици Хрватској.....	36
2.1. Врсте јавних окупљања.....	36
2.1.1. Мирна окупљања и протести.....	36
2.1.2. Јавне приредбе и други облици окупљања.....	38
2.2. Дужности организатора.....	39
2.3. Забрана одржавања јавних скупова.....	40
3. Јавна окупљања у Црној Гори.....	41
3.1. Врсте окупљања у законодавству Црне Горе.....	41

3.1.1. Јавна окупљања.....	42
3.1.2. Јавне приредбе.....	44
3.2. Ограничење слободе окупљања.....	46
III ОВЛАШЋЕЊА ПОЛИЦИЈЕ НА ЈАВНИМ СКУПОВИМА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ.....	49
1. Послови полиције- безбедносна заштита људи и имовине.....	49
2. Полицијска овлашћења.....	52
3. Овлашћења полиције на јавним скуповима.....	55
ЗАКЉУЧАК.....	59
ЛИТЕРАТУРА.....	62
САЖЕТАК.....	66
SUMMARY AND KEY WORDS.....	67
БИОГРАФИЈА.....	68

УВОД

Слобода мирног окупљања чини темељ демократског друштва. Она представља основно људско право које је предвиђено међународним документима за заштиту људских права. Самим чином потписивања и ратификацијом међународноправних аката, државе потписнице су преузеле обавезу да штите и поштују ово право.

Термин “слобода мирног окупљања” је право појединца које се заснива на некој основној слободи. Употребом овог термина прописано је право мирног окупљања, а поред тога потребно је да буде омогућено да се оно несметано одвија. Мирно окупљање је заштићено правом на слободно окупљање, само док је окупљање мирно. Термин “јавно окупљање” је превише широко. Под њим подразумевамо: протесте, штрајкове, састанке, јавне говоре, демонстрације. Такође морамо и да уврстимо и окупљања као што су: сахране, венчања, ходочашћа, итд.

Простор превиђен за одржавање скупа је јавни, због тога држава својим механизмима мора да омогући успостављање равнотеже између грађана- оних који желе да одрже скуп, и оних грађана на чије право коришћења утиче исти.

Демократска држава има дужност да штити мирна окупљања, а такође и учеснике скупа. Држава у складу са својим овлашћењима штити учеснике скупа од сваког појединца или групе, који покушавају ометање скупа, ометају га, или спречавају одржавање истог. Надлежни орган који је надлежан за успостављање јавног реда и мира на скуповима је полиција. Улога полиције сконцентрисана је на поштовање овлашћења и ефективно и ефикасно спровођење владавине закона, као и заштиту основних права и слобода. Полиција при спровођењу овлашћења мора да поштује кодекс професионалног понашања, а при предузимању радњи да демонстрира професионалност и поштује интегритет учесника скупа. Највећи приоритети полиције јесу очивање живота људи.

Право на мирно окупљање уживају сви, физичка и правна лица, појединац или група, удружења и корпорације. Слобода окупљања не сме да буде ограничена нити забрањена по

било ком основу дискриминације. Дискриминација по основу вере, расе, боје коже, пола, језика, мишљења, имовине, сматраће се кршењем међународних људских права.

Када говоримо о појединцима као учесницима јавног скупа, под њима подразумевамо:

- држављане и недржављане (особе без држављанства, избеглице, стране држављане, азиланте мигранте)
- жене и мушкарце (без дискриминације по полу)
- припаднице свих мањина у Републици Србији
- особе са менталним поремећајима.

Циљ мастер рада јесте да укаже на различита овлашћења полиције на јавним скуповима, како на националном, тако на међународном нивоу, због чега ће аутор и настојати да упоредно-правним приказом, као и приказом и анализом ставова Европског суда за људска права, укаже на правне стандарде који се примењују по питању овлашћења полиције на јавним скуповима, као и да стручну јавност упозна са њиховим ограничењима.

Глава 1.

СЛОБОДА МИРНОГ ОКУПЉАЊА

1. Појам окупљања

Појам окупљање је врло често у употреби са различитим значењем. У сличном контексту под окриљем окупљања појављују се и други термини: збор, митинг, демонстрације, протест, као и синтагме: јавни скуп, протестни скуп, протестна шетња, протестна окупљања. Поставља се оправдано питање, да ли се ови термини и синтагме, могу користити као синоними или се као појмови по свом обиму и садржају, ипак међусобно разликују.

Дефинисање права на јавно окупљање у француском праву своди се, на три универзална елемента: прво, окупљање је *привременог карактера* и то га разликује од трајнијих облика окупљања, попут удруживања; друго, окупљање је по правилу *организовано*, дакле оно није случајно окупљање људи у одређено време, на одређеном месту и са одређеним разлогом или сврхом и треће, окупљањем се покушава *постизање одређеног циља*, изношењем идеја или мишљења, односно саветовањем или расправом о заштити одређених интереса. Јавни скуп јесте нарушавање јавног реда које подразумева окупљање на јавном путу или неком другом јавном месту извесног броја лица, било да су наоружана, или ненаоружана и које би могло озбиљније угрозити јавни мир када се и после изречене опомене, њихови учесници нису разишли.¹

Под појмом јавно окупљање, Венецијанска комисија-Савета Европе /Комисија за демократију кроз права (енгл. Council of Europe – CoE/The European Commission for Democracy through Law - Venice Commission)/ и ОЕБС/ОДИХР подразумевају „намерно и привремено присуство извесног броја појединаца на јавном месту, са сврхом заједничког изражавања“. Важно је нагласити две основне претпоставке које одређују окупљања. Прва,

¹ С. Милетић, С. Југовић, Право унутрашњих послова, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2016. године, стр. 242-243.

да је окупљање мирно и друга, да је сврха окупљања преношење става, мишљења или одређене поруке. Из наведеног одређења произилази да су само мирна окупљања слободна и да уживају заштиту државе. Порука која се на јавном скупу преноси, може се односити на појединца (било ког грађанина или неког представника власти), затим на неку групу, организацију (недржавну или државну) или друштво уопште, односно на стање, појаву или одређену ситуацију.

Често се за јавно окупљање користи и назив јавни скуп, па се поставља питање да ли постоји разлика између ових појмова? Очигледно је да окупљање можемо да посматрамо и као радњу, односно процес, који има извесно трајање, а скуп као финалну фазу тог процеса или производ окупљања.

У најопштијем смислу, под окупљањем се подразумева долазак извесног или неодређеног броја људи на одређено место, ради јавног представљања или указивања на неки проблем и изношење мишљења о могућностима за његово превазилажење. Доласком на одређено место и отпочињањем испољавања разлога окупљања, формирањем групе - масе окупљених и заједничког изражавања ставова, односно реализовања циља окупљања, можемо рећи да настаје скуп. Када је место окупљања јавно место, тада група или маса окупљених представља јавни скуп.

Слобода и право на мирно (јавно) окупљање представља једно од основних људских и политичких права. Ово право је у тесној вези са другим сродним слободама и правима, попут слободе мисли, савести и вероисповести, слободе мишљења и изражавања, слободе говора, слободе удруживања. Поштовање људских права у држави, у највећој мери, говори између о карактеру односа између власти и грађана. Право на јавно окупљање у међународној политици, често се користи и као један од индикатора достизања нивоа демократије, стабилности, политичке зрелости и развијености правног система појединих држава.

2. Слобода мишљења и изражавања мишљења

Слобода изражавања једно је од најстаријих људских права вишеструко заштићених бројним међународним конвенцијама и уско повезана са слободом јавног окупљања. Као такво, оно представља и темељ сваке модерне демократске државе, али и Европске уније као наднационалне творевине. Слобода изражавања је комплексно право које захвата широк спектар друштвених односа и садржи бројне правне институте и гаранције. Слобода медија саставни је део овог права и услов за његово неометано уживање. Контролисани медији који не поштују етичке норме, изложени су политичком или економском притиску и служе приватним интересима појединаца или група спречавају развој слободе изражавања и целог система заштите људских права, али и саме демократске и правне државе.

Устав Републике Србије, чланом 46 став 1, јемчи слободу мишљења и изражавања. Слобода мишљења је унутрашња мисао човека, која док не буде исказана речима, покретима, сликом, не може никог да повреди. Слобода изражавања подлеже ограничењима, пошто исказивањем мишљења у било ком виду медијске комуникације може повредити права и интересе других.

Устав јемчи право сваког кога исказ те слободе иритира да се заштити од насиља, дискриминације, повреде части и угледа, говора мржње или нарушавања идентитета и приватности. Због интеракције заштићених вредности у оквирима корпуса људских права и слобода, слобода изражавања чланом 42. став 2 Устава Републике Србије обавијена је супстанционим и конкорданцијалним ограничењима. Супстанциона се односе на заштиту националне безбедности, морала демократског друштва, јавног здравља и ауторитета судске власти, док се конкорданцијална односе на заштиту права лица на која се информације односе.²

² Супстанциона ограничења јесу део корпуса слободе. Широким корпусом слободе не допушта се и тиме ограничава нарушавање уставног поретка, безбедности и територијалне целovitости земље, пропагирање рата, подстрекавање на насиље, заговарање непријатељства и дискриминације, угрожавање независности судства, јавног здравља и морала. Конкорданцијална ограничења су условљена правима личности. Права личности конкорданцијално ограничавају медијску слободу изражавања, како она не би угрозила уставом зајемчена права лица на која се објављене информације односе. Ту спадају: 1) право на живот и интегритет,

Ограничења се првенствено односе на слободу медијског изражавања и да је ограниче сагласно правима личности, којима се медијски садржаји баве. То су најчешће: право на живот и интегритет, право на достојанство, право на идентитет, право на приватност, право на испољавање верских уверења, право на заштиту од говора мржње, право на посебну заштиту малолетника и право на претпоставку невиности.

Закон о јавном информисању и медијима („Службени гласник РС“ бр. 83/2014, 58/2015 и 12/2016) уређује право на јавно информисање, као право на слободу изражавања мишљења, као и права и обавезе учесника јавне дискусије. Ово право нарочито обухвата слободу јавног информисања која посебно обухвата слободу прикупљања, објављивања и примања информација, слободу формирања и изражавања идеја и мишљења, слободу штампања и дистрибуције новина и слободу производње, пружања и објављивања аудио и аудио-визуелних медијских услуга, слободу ширења информација и идеја преко интернета и других платформи, као и слободу издавања медија и обављања делатности јавног информисања.³ Закон забрањује цензуру и посредне начине ограничења слободе изражавања, афирмише информисање о стварима од интереса за јавност, штити интересе националних мањина и етничких заједница, односно лица с посебним потребама, изједначује страна физичка и правна лица са домаћим, забрањује монопол у области оснивања и дистрибуције јавних гласила и сужава поље приватности носиоцима државних и политичких функција.⁴

3. Слобода удруживања

Под удружењем се у најопштијем смислу најчешће подразумева сваки вид организације, без обзира на њен правни облик, у оквиру којег се више физичких или правних лица уједињује на дужи временски период око заједничког циља у смислу

2) право на част и углед, 3) право на интегритет, 4) право на заштиту од говора мржње, 5) право на приватност, 6) право на одговор и исправку, 7) право на опозив, 8) право на забрану поновног објављивања информације, 9) право на објављивање информације о исходу кривичног поступка, 10) право на новчану накнаду штете.

³ Закон о јавном информисању и медијима, члан 3., став 1., („Службени гласник РС“ бр. 83/2014, 58/2015 и 12/2016).

⁴ Ibid, члан 4-14.

организационог формирања воље.⁵

Европском конвенцијом о људским правима, чланом 11., прописано је да свако има право на слободу мирног окупљања и слободу удруживања с другима, укључујући право да оснива синдикат и учлањује се у њега ради заштите својих интереса. За вршење ових права неће се постављати никаква ограничења, осим оних која су пописана законом и неопходна у демократском друштву у интересу националне безбедности или јавне безбедности, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, или ради заштите права и слобода других. Овим се чланом не спречава законито ограничавање вршења ових права припадницима оружаних снага, полиције или државне управе.

Под удружењем најчешће се подразумева сваки вид организације, без обзира на њен правни облик, у оквиру којег се више физичких или правних лица уједињује на дужи временски период око заједничког циља у смислу организационог формирања воље, а која нису забрањени Уставом и законом.⁶ Међутим, удружења треба разликовати од простог окупљања лица жељних заједничког дружења. Пракса Европског суда за људска права указује на то да „удружење“ ипак мора да има одређени „организациони и институционални карактер“, којем неко може да приступи и изјави да је његов члан односно трајност (стабилност) на основу које се разликује од неформалних друштвених творевина и заједница пролазног карактера, чија је заштита, такође, гарантована у оквиру члана 11 Конвенције, али у овом случају у оквиру права на слободу мирног окупљања. Са друге стране, удружење не мора да има формални статус, односно, да буде регистровано или на други начин буде признато као правно лице, јер члан 11 Конвенције штити и неформална удружења, под условом да задовољавају минимум трајности и организованости.

Слобода удруживања гарантована је Уставом Републике Србије:

„Јемчи се слобода политичког, синдикалног и сваког другог удруживања и право да се остане изван сваког удружења.

Удружења се оснивају без претходног одобрења, уз упис у регистар који води државни

⁵ Картаг-Одри, Агнеш, Слобода удруживања и ограничења, *Hereticus*, бр. 3-4/2011, стр. 11-36.

⁶ Члан 2 Закона о удружењима ("Службени гласник РС", број 51/09).

орган, у складу са законом.

Забрањена су тајна и паравојна удружења.

Уставни суд може забранити само оно удружење чије је деловање усмерено на насилно рушење уставног поретка, кршење зајемчених људских или мањинских права или изазивање расне, националне или верске мржње.

Судије Уставног суда, судије, јавни тужиоци, Заштитник грађана, припадници полиције и припадници војске не могу бити чланови политичких странака⁷.

4. Слобода мирног окупљања као људско право регулисано међународним правом

Људска права јесу неотуђива и урођена права сваког појединца. Она се стичу рођењем и гарантована су међународним документима, а такође и Уставима земаља. Људска права не зависе од државе, она постоје независно од њене воље.

У људска права прве генерације спадају:

- грађанска и
- политичка права

У политичка права загарантована међународним документима сматрају се:

- слобода мисли, свести религије или уверења
- слобода изражавања
- слобода удруживања и окупљања
- право учествовања у власти.

Право на слободу мирног окупљања, као део политичких права, регулисано је међународним актима за заштиту људских права међу којима спадају:

- Универзална декларација о људским правима (A/RES/217, 10. децембра 1948. године) која у члану 20, гарантује да “свако има право на слободу мирног окупљања и удруживања”.

⁷ Члан 55 Устава Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 98/2006).

- Међународни пакт о грађанским и политичким правима, усвојен је 16. децембра 1966. године, потписивањем резолуције УН. Међународни пакт о грађанским и политичким правима, чланом 21 “признаје право мирног окупљања”. У ставу 21. ст. 2 предвиђено је да “коришћење тог права може бити предмет ограничења у складу са законом, која су нужна у демократском друштву, у интересу националне безбедности, јавне сигурности, јавног поретка, заштите јавног здравља или морала, или права и слобода других лица. Државе потписнице су дужне и имају обавезу да пакт поштују и примењују, јер је пакт легислативног карактера.
- Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода која је усвојена 1950. године, чланом 11. предвиђа да “свако има право на слободу мирног окупљања и слободу удруживања са другима, укључујући право да оснива синдикат и учлањује се у њега ради заштите својих интереса”.
- Конвенција о правима детета (усвојена 20. новембра 1989. године), чланом 15, такође предвиђа да ће “стране уговорнице признати право детета на слободу удруживања и слободу мирног окупљања, и да не могу бити постављена никаква ограничења, осим оних у складу са законом.

Панел експерата Уреда за демократске институције и људска права, ODIHR, који је основан при организацији за европску сигурност и сарадњу OSCE, а заједно са Европском комисијом за демократију, која је добила назив Венецијанска комисија, ревидирао је Смернице о слободи мирног окупљања (OSCE Смернице). У њима су садржани стандарди којих државе треба да се придржавају при регулисању међународних стандарда ове материје. Оне су главна и полазна тачка за поштовање људских права. Смернице о слободи окупљања предвиђају кључне проблеме у овој области, али исто тако нуде и могућност њиховог решавања. ODIHR је у обавези да прати слободу окупљања у државама OEBS-а. На основу прикупљених података он објављује извештаје са налазима и препорукама.

Слобода окупљања и удруживања регулисана међународним документима представља чврсте предуслове за развој демократског друштва. Сама сврха окупљања јесте

успостављање комуникације међу појединцима сличних интереса или политичких уверења. Окупљања чине облик слободе изражавања и представљају слободу учешћа у друштвеном и политичком животу. Уколико би слобода окупљања и удруживања била превише ограничена не би се могло говорити о демократском друштву и демократским правима.

Из наведених декларација, конвенција, пактова, може се закључити да ниједан међународни инструмент не даје дефиницију појма “окупљања”. На основу претходно реченог може се закључити да је окупљање свесно, вољно и привремено састајење више особа ради остваривања заједничког циља.

5. Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода о слободи мирног окупљања

Европска конвенција о људским правима и основним слободама (у даљем тексту Европска конвенција) представља важан регионални правни инструмент. Европска конвенција садржи релативно дуг каталог људских права и слобода којима се задире у различите сфере друштвеног живота.

За област јавних скупова и спортских приредби, као начина остваривања људског права на слободу јавног окупљања од значаја је члан 11 Европске конвенције. Наиме, у Европској конвенцији се јамчи право на слободу окупљања сваког човека као појединца али и у заједници са другим људима. Члан 11 Европске конвенције прописује да „свако има право на слободу мирног окупљања и слободу удруживања с другима, укључујући право да оснива синдикат и учлањује се у њега ради заштите својих интереса“. Дакле, право на слободу окупљања може бити оствариво само на миран, то јест ненасилан начин. Отуда се организатори и учесници јавних скупова који користе насиље и насилна средства за реализацију својих циљева не могу позивати на одредбе Европске конвенције којима се гарантује право на слободу јавног окупљања и удруживања са другим људима. „За вршење ових права неће се постављати никаква ограничења, осим оних која су прописана законом и неопходна у демократском друштву у интересу националне безбедности или јавне безбедности, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, или

ради заштите права и слобода других. Овим се чланом не спречава законито ограничавање вршења ових права припадницима оружаних снага, полиције или државне управе“.⁸

Европска конвенција предвиђа могућност улагања средстава правне заштите од различитих облика кршења људских права. У том смислу, право на слободу мирног окупљања је могуће заштитити кроз употребу делотворних правних лекова. Употреба делотворног правног лека у вези је са повредама одредаба члана 11 Европске конвенције, које се односе на право на слободу мирног окупљања грађана. Примена насиља од стране учесника јавног скупа или, пак, од стране органа јавне власти- полиције и жандармерије, разлог је за остваривање права сваког човека да поведе судски поступак у циљу заштите својих права. Ово право се односи и на припаднике органа јавне власти и грађане који нису били учесници скупа али су стицајем сплета негативних околности, претрпели штету услед вршења насиља за време одржавања јавних скупова и спортских приредби.

Државе, као стране уговорнице, имају право одступања од обавеза предвиђених у Европској конвенцији. То се експлицитно наводи у члану 15 став 1, где се прописује следеће: „У доба рата или друге јавне опасности која прети опстанку нације, свака Висока страна уговорница може да предузме мере које одступају од њених обавеза по овој Конвенцији, и то у најнужнијој мери коју изискује хитност ситуације, с тим да такве мере не буду у нескладу с њеним другим обавезама према међународном праву“. Ова одредба Европске конвенције је била предмет много шире расправе у судском предмету Ирске против Уједињеног Краљевства (Case of Ireland v. The United Kingdom представка број 5310/71, пресуда од 18. јануара 1978. године). Овде је Суд ставио до знања да премда државе, као стране уговорнице, имају могућност коришћења „слободне процене“ у тумачењу чињеница које се односе на (не)постојање ванредног стања и потребе да се укину становита права која Европска конвенција јамчи, државе, ипак, не уживају неограничена овлашћења у том погледу.

Право на слободу мирног окупљања, према одлукама Европског суда за људска права има посебан значај. Он се огледа у омогућавању сваком појединцу, групи људи или

⁸ Члан 11 став 2 Европске конвенције о људским правима и основним слободама из 1950. године.

невладиним организацијама да увек када то околности конкретног случаја дозвољавају, покрену поступак пред Европским судом за људска права. Након доношења одлуке овог Суда, имаоци људског права на слободу мирног окупљања се могу позивати на поштовање Европске конвенције и захтевати безусловну примену донете одлуке. На тај начин је могуће остварити потпуно правно задовољење оштећене стране и предупредити будуће ситуације у којима може доћи до кршења права на мирно окупљање грађана.

6. Пракса Европског суда за људска права о слободи окупљања

Слобода окупљања је основно право у демократском друштву, поред права на слободу изражавања и слободу удруживања као темеље тог друштва. Право на слободу окупљања не треба тумачити рестриктивно.⁹ У складу са ставом Европског суда за људска права, слобода окупљања заштићена чланом 11 став 1 Конвенције, добија шире значење. Као такво, ово право обухвата приватна окупљања, окупљања на јавним путевима, статична окупљања и окупљања у покрету, јавне поворке, скупове у облику демонстрација и маршеве.¹⁰

У складу са ставом Европског суда праве, слобода окупљања мора се тумачити у светлости слободе изражавања. Суд сматра да је „заштита личних мишљења загарантована чланом 10 један је од циљева слободе мирног окупљања загарантованог чланом 11 Конвенције” (*Езелин против Француске*, од 26. априла 1991. године), јер је смисао слободе окупљања да се изразе мишљења и идеје.

Први услов који члан 11 став 1 Конвенције прописује да би организовање скупа и учешће на њему могло да се дефинише под „слободом окупљања“ јесте да је оно „мирно“. Европски суд за људска права је у својој пракси потврдио да члан 11 Конвенције штити

⁹ *Djavit An v. Turkey*, преставка бр. 20652/92, пресуда Европског суда за људска права од 9. јула 2003. године, став 56.

¹⁰ *Rassemblement Jurassien et Unité Jurassienne c. Suisse*, преставка бр. 8191/78, пресуда од 10. октобра 1979. године, став 3.; *Oya Ataman c. Turquie*, преставка бр 74552/01, пресуда од 5. децембра 2006. године; *Christians against Racism and Fascism v. the United Kingdom*, преставка бр 8440/78, пресуда од 16. јула 1980. године; *Cissé c. France*, преставка бр 51346/99, пресуда од 9. априла 2002. године.

искључиво право на мирно окупљање. Под тај појам не могу се подвести и оправдати „демонстрације у којима организатори и учесници имају насилне намере.“¹¹ Поред услова да је окупљање „мирно“, други услов је да окупљање на јавном месту мора бити пријављено. Скуп који је пријављен када таква обавеза постоји, а притом није забрањен „ужива претпоставку законитости, што је један од услова за остваривање слободе окупљања и слободе изражавања, делотворно и без препрека.“¹² Иако Конвенција изричито не прецизира ову обавезу, Европски суд за људска права у пресуди *Rassemblement Jurassien et Unité Jurassienne c. Suisse*, заузео је становиште да се њено „прописивање не може сматрати задирањем у право на слободно окупљање и да је због тога искључено његово разматрање у смислу члана 11 став 2 Конвенције“. Управо је и у предмету *Ziliberg v. Moldova* Европски суд за људска права одбацио као неосновану представку која се односила на прекршајно кажњавање због учешћа на демонстрацијама које нису биле пријављене. Подносилац представке се није понашао насилно, нити је имао насилне намере на скупу. Суд своје тврдње темељи на становишту да ако је скуп пријављен, односно није забрањен и учесник није причинио ништа незаконито „слобода мирног окупљања не може бити подвргнута никаквом ограничењу“ (*Ezelin c. France*, став 53).

Као што је више пута цитирано у пресудама Суда, не само да је демократија основна одлика европског јавног поретка, већ је Конвенција осмишљена да промовише идеале и вредности демократског друштва. Суд је нагласио да је демократија једини политички модел који се разматра у Конвенцији и једини који је компатибилан са њом.¹³ Иако се у контексту члана 11 Суд често позивао на суштинску улогу политичких партија у обезбеђивању плурализма и демократије, удружења основана у друге сврхе такође су важна за правилно функционисање демократије. Јер плурализам је такође изграђен на истинском признавању и поштовању различитости и динамике културних традиција, етничких и културних идентитета, верских уверења и уметничких, књижевних и друштвено-економских идеја и концепата. Складна интеракција особа и група са

¹¹ *Stankov and United Macedonian Organisation Ilinden v. Bulgaria*, представке бр. 29221/95, 29225/95, пресуда од 2. октобра 2001, став 77.

¹² *Baczowski and Others v. Poland*, представка бр. 1543/06, пресуда од 03. маја 2007, став 67.

¹³ *Ibid*, став 61.

различитим идентитетима неопходна је за постизање друштвене кохезије. Сасвим је природно да се, тамо где цивилно друштво функционише на здрав начин, учешће грађана у демократском процесу у великој мери постиже припадањем удружењима у којима се могу међусобно интегрисати и заједнички остваривати заједничке циљеве (*Gorzelik and Others v. Poland* [GC], по. 44158/98, § 92, 17 February 2004- Горзелик и други против Пољске [Вв], представка бр. 44158/98, § 92, пресуда од 17. фебруара 2004).

На основу прописаних ограничења из члана 11 став 2 Конвенције једина потреба која може оправдати мешање у било које од права садржаних у тим члановима је она за коју се може тврдити да извире из „демократског друштва“. Суд поред тога настоји да државе морају да штите не само право на мирно окупљање, већ и да се уздрже од примене неразумних индиректних ограничења на то право. Сходно томе, државе морају не само да штите право на мирно окупљање, већ и да се уздрже од примене неразумних индиректних ограничења тог права. С обзиром на суштинску природу слободе окупљања и њену блиску везу са демократијом, морају постојати убедљиви и убедљиви разлози за оправдање мешања у ово право.¹⁴

Приликом разматрања представке, Суд мора да утврди да ли је тужена држава разумно, пажљиво и у доброј намери користила своје дискреционо право. Он, такође, мора сагледати све чињенице које се у жалби наводе у циљу разјашњења случаја у целини. Мора утврдити да ли је забрана била „сразмерна легитимном циљу којем се тежи“ и да ли су разлози које су навели национални органи да би то оправдали „релевантни и довољни“. Приликом оцене, Суд се мора уверити да су национални органи применили стандарде који су били у складу са принципима садржаним у члану 11 и да су своје одлуке засновали на прихватљивој оцени релевантних чињеница.¹⁵ Суд се држи оваквог приступа без обзира да ли је реч о испитивању репресивних мера које националне власти преузимају пре одржавања планираног скупа у виду забране његовог одржавања, док је скуп у току у виду његовог превременог окончања дејством националног органа или након што је одржан, кажњавањем организатора и учесника скупа.

¹⁴ *Sergey Kuznetsov v. Russia*, представка бр. 10877/04, пресуда од 23. oktobra 2008, став 39.

¹⁵ *Ibid*, став 40.

У случају Букта и други против Молдавије, Европски суд за људска права разматрао је питање превременог окончања непријављеног скупа интервенцијом органа реда. Подносиоци представке оспоравали су полицијско растурање окупљања, око 150 особа. Окупљањем се желело изразити неслагање са учешћем мађарског премијера на пријему у Будимпешти, а који је организовао румунски премијер испред хотела у којем се пријем одржавао. О окупљању нису обавестили полицију из разлога јер је мађарски премијер потврдио своје учешће на пријему дан уочи његовог одржавања, док се по мађарском праву скуп пријављује најмање три дана унапред. Упркос пракси да се обавеза пријављивања скупа не може сматрати обликом задирања у слободу окупљања, Суд је у конкретном случају закључио да се растурање мирног окупљања, које није било пријављено, не може сматрати неопходним у демократском друштву у остваривању циљева којим се тежило. Суд је имао у виду да јавност није благовремено обавештена о учешћу мађарског премијера на поменутом пријему што је подносиоце представке ставило у неповољан положај. Они су могли у потпуности да одустану од свог права на мирно окупљање или да га остваре уз непоштовање законских рокова. Европски суд је узео у обзир и то да подносиоци представке нису представљали опасност по јавни поередак, осим мањих поремећаја које ствара сваки скуп на јавном простору. Суд је узео у обзир све чињенице и заузео становиште да „у посебним околностима када се може оправдати моментална реакција на одређени политички догађај, који би имао облик мирног окупљања, његово растурање са јединим образложењем да обавеза пријављивања скупа није поштована, уз понашање учесника које није супротно закону, јесте заправо несразмерно ограничење слободе мирног окупљања.“¹⁶

Уживање слободе окупљања некада захтева и позитивно држање органа реда. Чак и у случају да је окупљање мирно, оно може довести до нереда уколико се против њега организује контракуп, такође, са позивом на слободу окупљања. Случај аустријских лекара који су организовали демонстрације против легализације абортуса биле су ремећене контраокупљањима њихових неистомишљеника. Европски суд је закључио да учесницима мора бити омогућено одржавање скупа, без страха да ће бити изложени физичком насиљу противника. Право на контрадемонстрације не може спречити право на демонстрације.

¹⁶ Bukta et autres c. Hongrie, представка бр. 25691/04, пресуда од 17. јула 2007, ставови 7–10, 35,36,37,38.

Према томе, слобода окупљања се не своди само на обавезу државе да се не уплиће у остваривање ове слободе, већ подразумева обавезу да предузима одговарајуће мере, и умеша се у односе појединца, како би се омогућило мирно одржавање законитих демонстрација.¹⁷

7. Уставноправни оквир слободе окупљања

Титулари људских права су грађани, а обавеза државе је да се права и слободе утврђена Уставом и законима не крше, већ поштују. Људска и мањинска права и слободе темељна су вредност на којој се, поред владавине права, социјалне правде, начела грађанске демократије и припадности европским принципима и вредностима, заснива Република Србија.

Слобода мирног окупљања је Уставом гарантовано право свих грађана Републике Србије. Устав Републике Србије (чланом 54 став 1) предвиђа да је мирно окупљање грађана слободно. У ставу 2 поменутога члана Устава прописано је да окупљање у затвореном простору не подлеже одобрењу, ни пријављивању. Самим тим се режим окупљања у затвореном простору потпуно одваја од окупљања на отвореном простору. Битна је разлика у поређењу са Уставом из 1990. године јер су раније сви јавни скупови морали бити претходно пријављени. Ово решење је либералније, будући да је укинута обавеза пријављивања јавних скупова који ће се одржати у затвореном простору.

Зборови, демонстрације и друга окупљања грађана на отвореном простору пријављују се државном органу, у складу са законом, чиме се на уставном нивоу установљава систем пријаве за окупљање грађана на отвореном, као и обавеза Републике Србије да законом регулише поступак пријаве. Уставом су таксативно установљена ограничења и то: заштита јавног здравља, морала, права других и заштита безбедности Републике Србије. Додатно, Устав регулише да до ограничења долази ради заштите у наведеним ситуацијама „само ако је то неопходно“ тј. као крајња мера коју надлежни дружавни орган може да предузме

¹⁷ Plattform Ärzte für das Leben v. Austria, представка бр. 10126/82, пресуда од дана 17. октобра 1985. године.

према лицу које остварује слободу окупљања (члан 54 став 4).

Према Уставу Републике Србије, међународни стандарди људских и мањинских права и пракса међународних институција средство су тумачења зајемчених уставних права.¹⁸ У пракси Европског суда за људска права и Комитета Уједињених нација за људска права - настали су одређени међународни стандарди приликом заштите слободе окупљања. Ови стандарди су релевантни за тумачење одредби о слободи мирног окупљања из члана 54 Устава РС, што показује и пракса Уставног суда Републике Србије, изражена приликом образложења одлука по уставним жалбама,¹⁹ као и приликом доношења одлуке о оцени уставности Закона о окупљању (ИУз-204 од дана 09.04.2015. године „Службени гласник РС”, бр. 88/2015“).

8. Уставноправни оквир правне заштите слободе окупљања

Слобода окупљања као уставом зајемчено право ужива правну заштиту, у складу са уставним начелом о судској заштити зајемчених слобода²⁰, са уставним принципом судске контроле законитости управе²¹, као и правом на правно средство²². Такође, на поступак правне заштите примењује се право на правично суђење из члана 32 став 1 Устава.

Стандарди правне заштите слободе окупљања настали су у пракси одлука Европског суда за људска права поводом заштите права на делотворан правни лек²³ и права на правично суђење²⁴ Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

¹⁸ Устав Републике Србије, чл. 18 ст. 3.

¹⁹ Одлука Уж-1918/2009 од 22. децембра 2011. године, објављена у „Службеном гласнику РС”, број 8/12; Одлука Уж-5284/2011 од 18. априла 2013. године, објављена у „Службеном гласнику РС”, број 40/13; Одлука Уж-5436/2010 од 11. децембра 2013. године, објављена у „Службеном гласнику РС”, број 1/14 и Одлука Уж-5284/2011 од 18. априла 2013. године, објављена у „Службеном гласнику РС”, број 40/13.

²⁰ Устав Републике Србије, члан 22, став 1.

²¹ Ibid, члан 198., став 2.

²² Ibid, члан 36., став 2.

²³ Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, члан 13.

²⁴ Ibid, члан 6., став 1 у вези са повредом из члана 11.

- **Право на делотворан правни лек**

Европски суд за људска права изнео је у предмету Бочковски и други против Пољске²⁵, и у предмету Алексејев против Русије²⁶ да је за ефективно уживање слободе окупљања важно да закони пропишу разумне рокове у којима надлежни органи треба да донесу одлуке. Насупрот томе, уколико не постоји обавеза коначног одлучивања пре планираног датума одржавања скупа, не може се закључити да правна средства која жалилац има на располагању – с обзиром на њихов *post hoc* карактер, омогућавају адекватну заштиту због ограничавања слободе окупљања. Ова становишта Европског суда за људска права применио је и Уставни суд РС у одлукама по уставним жалбама у којима су подносиоци тврдили да Закон о окупљању грађана²⁷ не садржи право на делотворан правни лек односно право на правно средство²⁸. Закон о окупљању грађана у одредбама члана 11 предвиђа забрану одржавања јавног скупа ради „спречавања ометања јавног саобраћаја, угрожавања здравља, јавног морала или безбедности људи и имовине“ (члан 11 став 1 Закона), у ком случају не постоји привремена забрана, нити је прописана надлежност суда да одлучује о забрани, већ одржавање јавног скупа забрањује надлежни орган, Министарство, и о забрани обавештава сазивача скупа најкасније 12 сати пре времена за које је скуп заказан. Закон садржи само одредбу да жалба на забрану не одлаже извршење решења. Не постоје одредбе Закона којима би био прописан рок за подношење жалбе на првостепено решење о забрани јавног скупа, нити је уређен поступак по жалби, из чега следи да се примењују одредбе Закона о општем управном поступку како у погледу рока за подношење жалбе против решења (15 дана од дана достављања првостепеног акта органа управе), тако и рокови у погледу одлучивања другостепеног органа о изјављеној жалби (60 дана).

Пажњу треба посветити, поред рокова одлучивања, роковима достављања одлуке, јер у случају недостатка истих, долази до обесмишљавања постављања кратких рокова

²⁵ Бочковски и други против Пољске (*Bączkowski and Others v. Poland*), представка бр.1543/06, пресуда Европског суда за људска права од 3. маја 2007. године.

²⁶ Алексејев против Русије (*Alekseyev v. Russia*), представке бр. 4916/07 25924/08 14599/09, пресуда Европског суда за људска права од 21. октобра 2010.

²⁷ „Службени гласник РС“, бр. 51/92, 53/93, 67/93, 17/99, 33/99, 48/94

²⁸ Одлука Уж-5284/2011 од 18. априла 2013. године, објављена у „Службеном гласнику РС“, број 40/13 и Одлука Уж-5284/2011 од 18. априла 2013. године, објављена у „Службеном гласнику РС“, број 40/13.

одлучивања, те повреде права на делотворан правни лек из члана 13 Европске конвенције, односно права на правно средство из члана 36 став 2 Устава РС.²⁹

- **Право на правично суђење**

Право на правично суђење подразумева низ саставних права, која се не могу посебно издвајати. Та права јесу: право на приступ суду, право на суд основан законом, право на независност и непристрасност у суђењу, право на правну помоћ, право на процесну равноправност странака, право на јавну расправу, право на контрадикторан поступак, право на образложену одлуку, право на суђење у разумном року, право на јавну пресуду, право на ефективно извршење пресуде, забрана арбитарног поступања и право на правну сигурност. Када је у питању слобода окупљања, посебну пажњу посвећујемо праву на образложену одлуку, јер долази до честе повреде од стране надлежних органа у Србији.

Право на образложену одлуку није експлицитно гарантовано чланом 6 ставом 1 Европске конвенције, али се оно се изводи из права на правично суђење.

Да би заштита од повреде слобода била ефективна, лица чија су права угрожена морају да имају право на пуну ефективну судску контролу чињеничног стања и примене права. Да би се таква контрола извршила, неопходно је да постоји право на правно средство, које, да би било ефективно, претпоставља постојање образложене одлуке.³⁰

Право на образложену одлуку у управном поступку по пријави окупљања грађана потврдио је и Уставни суд Републике Србије.³¹ Тако, Уставни суд је најпре констатовао да једно од процесних јемстава члана 32 став 1 Устава, јесте и обавеза доносиоца појединачног акта којим се одлучује о нечијим правима или обавезама да се изјасни о свим битним питањима конкретне правне ствари и да своју одлуку образложи на начин који обезбеђује остварење уставног јемства права на жалбу. То јемство не подразумева само могућност пуког изјављивања жалбе у њеном формалноправном смислу, већ могућност

²⁹ Хелсиншки одбор у Јерменији (*Helsinki committee of Armenia v. Armenia*), представке бр. 59109/08, пресуда Европског суда за људска права од 31. марта 2015. године.

³⁰ Салов против Украјине (*Salov v. Ukraine*), представка бр. 65518/01, пресуда Европског суда за људска права од 6. септембра 2005. године.

³¹ Одлука Уж-4078/2010 од 29. фебруара 2012. године, објављена у „Службеном гласнику РС”, број 24/12.

изношења аргументованих жалбених разлога који ће повећати изгледе жалиоца да са својом жалбом успе у жалбеном поступку. Уколико жалиоцу нису познати разлози на којима се темељи акт којим је незадовољан, смањује се могућност да његова жалба буде усвојена.

Овакав став Уставног суда темељи се и на пракси Европског суда за људска права у вези са применом члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (повреда права на правично суђење). Европски суд је у више одлука изнео став да непостојање образложења може проузроковати тешкоће приликом приступа суду, ако спречава ефикасно коришћење жалбеног поступка због недовољних појединости у вези са основима на којима се заснива првостепена одлука (нпр. пресуда у случају *Salov* против Украјине, у којој је констатовано да је непостојање образложене одлуке омело подносиоца представке да оспори одређена питања у жалбеном поступку).

9. Уставност одредби Закона о окупљању грађана

Уставни суд Републике Србије је 9. априла 2015. године донео одлуку којом се утврђује да Закон о окупљању грађана („Службени гласник РС“, бр. 51/92, 53/93, 67/93, 17/99 и 33/99, „Службени лист СРЈ“, број 21/01 и „Службени гласник РС“, бр. 29/01 и 101/05) није у сагласности са Уставом. Главне замерке Уставног суда Републике Србије и доношење одлуке о неуставности закона јесу у погледу регулисања ограничења слободe окупљања (укључујући и место одржавања скупа) и делотворности правних средстава.

У погледу ограничења истакнуто је да:

- мирно окупљање грађана на отвореном простору може бити ограничено (забрањено) само из Уставом утврђених основа, што значи да закон којим се прописује начин остваривања зајемчене слободe окупљања ове основе може предвидети када уређује питање забране пријављеног јавног скупа;
- поједини уставни основи ограничења слободe окупљања (на пример неопходност заштите права других) могу захтевати ближе законско уређење, али тада прописани разлог за забрану јавног скупа мора бити доведен у непосредну везу са уставним основом ограничења;

- је одржавање јавних скупова начелно дозвољено свуда, те зато нема уставноправног основа за одређивање простора на коме одржавање јавног скупа јесте дозвољено, већ може бити прописано само изузимање одређеног простора на коме се може одржати јавни скуп, и то због заштите оних вредности које су Уставом утврђене као основ ограничења саме слободе.

У погледу правне заштите истакнуто је да:

- нема уставноправног основа да се законом, у зависности од тога из ког разлога се у конкретном случају ограничава слобода окупљања пропише различит поступак одлучивања о забрани јавног скупа;
- је целокупан поступак остваривања зајемчене слободе окупљања уређен на начин који не задовољава критеријум делотворности. Ово из разлога што, независно од разлога који је основ за забрану пријављеног јавног скупа, крајњи рок прописаних обавеза, како за сазивача да скуп пријави, тако и за надлежни орган да донесе одлуку о евентуалној забрани, фактички не омогућава да се делотворно, дакле пре заказаног времена одржавања јавног скупа, спроведе и оконча поступак одлучивања о забрани јавног скупа, а који обухвата и коришћење свих предвиђених правних средстава за заштиту права сазивача.³²

Уставни суд је обуставио објављивање своје одлуке на шест месеци како би се Министарству унутрашњих послова оставило довољно времена да уради нацрт новог закона, као и да организује јавну дискусију и преда га Народној скупштини на усвајање. Како Министарство унутрашњих послова Републике Србије није благовремено поступило у складу са одлуком Уставног суда, Закон о окупљању грађана престао је да важи 23. октобра 2015. године, даном објављивања у Службеном гласнику.

³² Одлука ПУз-204/2013 Уставног суда о неуставности Закона о окупљању од дана 09.04.2015. године „Службени гласник, број 88/2015“.

10. Нормативни оквир слободе окупљања у Републици Србији

У периоду од 23. октобра 2015. године до 5. фебруара 2016. године, слобода окупљања је била делимично регулисана другим законима: Законом о јавном реду и миру, Кривичним закоником и Законом о безбедности саобраћаја на путевима. Систем пријављивања мирних окупљања није био регулисан ниједним законом. Наведеним пропуштањем Република Србија доведена је у ситуацију да законом није уређено остваривање Уставом зајемчене слободе грађана на окупљање, а онемогућено је и остваривање јавног интереса на ограничење слободе окупљања када је то неопходно из Уставом прописаних разлога — ради заштите јавног здравља, морала, права других или безбедности Републике Србије.

Кривични законик у 31. глави, дефинише кривична дела против јавног реда мира:

1. изазивање панике и нереда (члан 343),
2. насилничко понашање (члан 344),
3. насилничко понашање на спортској приредби или јавном скупу (члан 344а),
4. учествовање у групи која изврши кривично дело (члан 349),
5. учествовање у групи која спречи службено лице у вршењу службене радње (члан 324).³³

Закон о јавном реду и миру („Службени гласник РС“ бр. 6/2016 и 24/2018) члановима 7, 8 и 9. дефинише прекршаје који се могу догодити током јавних скупова: вика на јавном месту, угрожавање сигурности другог лица, стављање у изглед да ће се учинити какво зло, или напасти на живот или тело тог или њему блиског лица и угрожавање мира грађана или нарушавање јавног реда и мира вређањем или вршењем насиља над другим, изазивањем туче или учешћем у њој. У члану 23 овог Закона се кривично дело дефинише као - ометање службеног лица у вршењу дужности одржавања јавног реда и мира.

³³ Кривични законик („Службени гласник РС”, бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014).

10.1. Појам мирног окупљања

Закон о јавном окупљању („Службени гласник РС“ бр. 6/2016), чланом 2 предвиђа да је „мирно окупљање слободно и да свако има право да организује окупљање и да у њему учествује, у складу са овим законом.“ Јавно окупљање је дефинисано чланом 3 Закона о јавном окупљању: „Окупљањем, у смислу овог закона, сматра се окупљање више од 20 лица ради изражавања, остваривања и промовисања државних, политичких, социјалних и националних уверења и циљева, других слобода и права у демократском друштву. Окупљањем, сматрају се и други облици окупљања којима је сврха остваривање верских културних, хуманитарних, спортских, забавних и других интереса.“

Слобода окупљања у Србији била је ближе уређена Законом 1990. године.³⁴ У чл. 1 Закона о окупљању грађана³⁵, који је претрпео више измена и допуна, било је прописано да су *окупљања грађана* слободна и да се остварују на начин прописан овим законом, као што то предвиђа Устав. Мишљење међународних организација јесте да је овакав вид дефинисања окупљања споран, а поред тога и да је спорна уставност овог закона због поменутог третмана слободе окупљања као грађанског, а не као људског права, што је било приметно и из самог назива закона.³⁶

Након проглашења Закона о окупљању грађана неуставним, нови закон је требао да све мане из претходног закона сведе на минимум или их у потпуности отклони. Новим законским решењима назив закона се мења у Закон о јавном окупљању, чиме је ова неусклађеност отклоњена.

Закон о јавном окупљању појам „јавно окупљање“ ближе уређује у чл. 3. Под окупљањем, се у смислу закона, сматра окупљање више од 20 лица ради изражавања, остваривања и промовисања државних, политичких, социјалних и националних уверења и циљева, других слобода и права у демократском друштву. Окупљањем, у смислу закона,

³⁴ Закон о јавном окупљању грађана, ("Службени гласник РС", бр.14/90).

³⁵ Закон о окупљању грађана, ("Службени гласник РС", бр. 51/92, 53/93, 67/93 и 48/94, Службени лист СРЈ, бр. 21/2001 - одлука СУС и Сл. гласник РС, бр. 101/2005 - др. Закон).

³⁶ Венецијанска комисија и ОЕБС/ОДИХР, Заједничко мишљење о Закону о окупљању грађана Републике Србије, Мишљење бр. 597/2010.

сматрају се и други облици окупљања којима је сврха остваривање верских, културних, хуманитарних, спортских, забавних и других интереса.

10.2. Место окупљања

Законом о јавном окупљању, у чл. 4 ст 1 дефинише се „место окупљања“. Место окупљања, у смислу новог закона, јесте „сваки простор који је без услова или под истим условима, доступан индивидуално неодређеном броју лица.“ Ставом 2. прецизније се дефинише затворен простор, који јесте простор, објекат или просторија ограда или означена, у којој се врши окупљање и у коју се може ући или из ње изаћи само на за то одређеном месту.

Претходним Законом о окупљању грађана, у чл. 2 ст. 2, прецизиран је био појам простора примереног за јавно окупљање (јавни скуп), а под њим се сматрао простор који је приступачан и погодан за окупљање лица чији број и идентитет нису унапред одређени и на коме окупљање грађана не доводи до ометања саобраћаја, угрожавања здравља, јавног морала или безбедности људи и имовине. Дефинисање простора на коме окупљање не доводи до ометања саобраћаја представљало је значајно ограничење. Законодавац је наведено ограничење покушао да ублажи и у ст. 3, истог члана, предвидевши да се простором примереним за јавни скуп, сматра и простор на коме се одвија јавни саобраћај превозним средствима, када је могуће додатним мерама обезбедити привремену измену режима саобраћаја, као и заштиту здравља и безбедност људи и имовине. Таквим одређењем дозвољава се јавно окупљање на местима на којима се одвија саобраћај, јер се привременом изменом режима могу отклонити тешкоће у функционисању саобраћаја.

Закон дефинише место окупљања и има бројна ограничења у погледу места окупљања. Окупљање није дозвољено на месту на којем, због карактеристике самог места или његове посебне намене, прети опасност од наступања угрожавања безбедности људи и имовине, јавног здравља, морала, права других или безбедности Републике Србије. Под местом сматра се простор испред здравствене установе, школе, предшколске установе, као и простор испред објеката од стратешког и посебног значаја за одбрану Републике Србије.

Поред тога окупљање није дозвољено ни на местима на којима се одржавањем крше људска и мањинска права и слободе других, угрожава морал или на местима која су затворена за јавност.³⁷ Јавна окупљања могу се одржавати између 6 и 24 часа.³⁸

Окупљање није дозвољено:

1) када постоји угрожавање безбедности људи и имовине, јавног здравља, морала, права других или безбедности Републике Србије;

2) када су циљеви окупљања усмерени на позивање и подстицање на оружани сукоб или употребу насиља, на кршење људских и мањинских слобода и права других, односно на изазивање или подстицање расне, националне, верске или друге неравноправности, мржње и нетрпељивости;

3) када наступи опасност од насиља, уништавања имовине или других облика нарушавања јавног реда у већем обиму;

4) ако је одржавање окупљања супротно одредбама овог закона.³⁹

Закон о јавном окупљању садржи више одредби којим се установљавају ограничења слободе окупљања. Поред експлицитне одредбе члана 8 „ограничење слободе окупљања“, ограничења се могу уочити и у погледу места и времена окупљања.

Ограничења слободе окупљања из Закона о јавном окупљању нису усклађена са чланом 54 став 4 Устава Републике Србије, с обзиром да је изостало регулисање примене принципа пропорцијалности приликом ограничења мирног окупљања. Законодавац је на тај начин смањио ниво заштите слободе окупљања, који изричито наглашава да до ограничења долази „само ако је неопходно“, односно као крајња мера коју надлежни државни орган може да предузима према лицу које остварује слободу. Поред тога ни одредбе којима се ограничава место, начин и време окупљања не садрже регулисање принципа пропорцијалности. Ограничења која Закон прописује у погледу места окупљања поред Устава, нису у складу ни са међународним стандардима из резлога јер су

³⁷ Закон о јавном окупљању, члан 6., став 1, 2. и 3. („Службени гласник РС“, бр. 6/2016).

³⁸ Ibid, члан 7.

³⁹ Ibid, члан 8.

постављена „in abstracto“. У погледу места и времена окупљања грађана може доћи до ограничења, али само ако је то „in concreto“ неопходно, како би се заштитило јавно здравље, морал, права других или безбедност Републике Србије.

Венецијанска комисија је утврдила општа ограничења на основу праксе међународних тела за заштиту људских права. Она наводи, да свако ограничење у погледу времена и места одржавања одређеног окупљања мора бити у складу са принципом пропорционалности, и ценити се у сваком појединачном случају.⁴⁰ Ограничења не омогућавају примену принципа пропорцијалности којим се захтева да надлежна тела примењују најмање рестриктивне мере током ограничавања права како би се постигли легитимни циљеви.

10.3. Пријава окупљања и дужности организатора

Према важећим прописима у Републици Србији, окупљање може да пријави свако физичко и правно лице. У претходном Закону о окупљању грађана он се називао сазивач, што је чини се био неадекватан термин. У законима у државама бивше Југославије⁴¹ углавном се користи адекватнији термин, а то је организатор окупљања. Законом о јавном окупљању, уместо појма „сазивач“, прописује се појам „организатор окупљања“. Он је физичко или правно лице које, у складу с одредбама закона, позива на окупљање, припрема и организује окупљање. Чланом 10 Закона о јавном окупљању прописано је да је организатор окупљања физичко или правно лице које, позива на окупљање, припрема и организује окупљање. Такође, организатор може да одреди вођу окупљања.

Дужности организатора окупљања су следеће:

1) ангажује редарску службу и обезбеђује одржавање мирног окупљања на начин да се онемогући избијање насиља и недолично понашање учесника током трајања окупљања, као и приликом доласка и одласка учесника скупа са места окупљања;

⁴⁰ CDL-AD (2010)031 Joint Opinion on the on the Public Assembly of Serbia by the Venice Commission and OSCE/ODIHR, §13.

⁴¹ У законодавствима држава Хрватске, БиХ, Црне Горе.

- 2) води и надзире окупљање и организује и усмерава рад редара;
- 3) омогућава несметан пролазак возилима хитне помоћи, полиције и ватрогасним возилима;
- 4) поступа по наређењима надлежног органа;
- 5) прекида окупљање ако наступи непосредна опасност за безбедност људи и имовине и о томе одмах обавештава полицију.

Уколико организатор именује вођу окупљања, вођа окупљања је дужан да се придржава свих дужности које су прописане и за организатора окупљања.

Организатор, односно вођа окупљања може наставити прекинуто окупљање када се отклоне околности повезане са насиљем и недоличним понашањем или се отклони непосредна опасност за безбедност људи и имовине у временском периоду у коме је окупљање пријављено.⁴²

Законом је прописано да послове заштите лица и имовине учесника и других грађана, одржавање јавног реда и мира, безбедности саобраћаја и друге послове обавља Министарство унутрашњих послова. Поред тога, прописана је и одговорност организатора за одржавање реда. При томе, није направљена довољно јасна разлика између одржавања јавног реда и мира, који је у надлежности полиције и одржавања реда, који је у надлежности редарске службе. Законом о приватном обезбеђењу, у члану 20, предвиђен је уговорни однос, закључен уговором између организатора, правног или физичког лица и приватног обезбеђења. На тај начин биће могуће прецизирати и послове одржавања реда на јавном окупљању, које би требало да изврши и за чије ће извршење бити одговорна редарска служба.

Закон прописује систем пријаве окупљања. Окупљање на отвореном простору пријављују се Министарству унутрашњих послова- организационој јединици надлежној по месту окупљања, односно по месту почетка окупљања у покрету. Окупљање се пријављује подношењем писане пријаве од стране организатора окупљања, лично, препорученом

⁴² Закон о јавном окупљању, члан 11 („Службени гласник РС“, бр. 6/2016).

пошиљком или електронским путем. Пријава се подноси најкасније пет дана пре времена одређеног за почетак одржавања окупљања.⁴³ Законом о јавном окупљању, рок за пријављивање окупљања је продужен, да би се обезбедила судска заштита. Окупљања на отвореном простору пријављују се надлежном органу, територијално надлежној организационој јединици Министарства унутрашњих послова, по месту окупљања, односно по месту почетка окупљања у покрету.

Закон прописује да пријаву за одржавање јавног скупа може поднети свако физичко односно правно лице. Са друге стране, поставља се питање да ли пријаву може поднети малолетно лице, ако се има у виду да је за одржавање реда на јавном скупу одговоран организатор скупа. У пракси се ово врло ретко дешава, али је могуће, и у таквим случајевима се примењују важећи прописи. Пријаву у име малолетног лица може поднети родитељ, старатељ, односно законски заступник, што подразумева и прихватање законске одговорности за одржавање окупљања.

Пријава мора да садржи следеће елементе:

- 1) име, презиме, број личне карте, путне исправе или другог идентификационог документа организатора јавног окупљања, а у случају када је организатор правно лице, назив и седиште организатора, име, презиме, број личне карте, путне исправе или другог идентификационог документа одговорног лица у правном лицу и контакт телефон;
- 2) име, презиме, број личне карте, путне исправе или другог идентификационог документа и контакт телефон вође окупљања и одговорног лица редарске службе;
- 3) податке о месту и времену одржавања јавног окупљања;
- 4) програм и циљ јавног окупљања;
- 5) податке о мерама које организатор предузима из члана 11 овог закона;
- 6) податке од интереса за безбедност и несметано одржавање окупљања;
- 7) трасу кретања, место поласка и место завршетка, као и начин кретања учесника (пешице, возилима, комбиновано) - за окупљање у покрету.

⁴³ Закон о јавном окупљању, члан 12 став 1, 2. и 3. („Службени гласник РС“, бр. 6/2016).

Окупљање се сматра пријављеним подношењем потпуне и благовремене пријаве. Уколико пријава не садржи све податке, надлежни орган одређује рок од 12 часова за допуну пријаве. У случају да подносилац пријаве не отклони недостатке у одређеном року, сматра се да окупљање није ни пријављено.⁴⁴

Не постоји обавеза пријављивања у случају:

- окупљања у затвореном простору,
- верских окупљања у верским објектима и других традиционалних окупљања, вашара, сабора, свадби, погребца;
- државних свечаности, јубилеја и других окупљања која организују државни органи;
- спонтаних мирних окупљања, без организатора, као непосредних реакција на одређени догађај након тог догађаја, који се одржавају на отвореном или затвореном простору, ради изражавања мишљења и ставова поводом насталог догађаја.⁴⁵

У случајевима када пријава не садржи податке прописане законом, надлежни орган ће упозорити на те околности организатора. Позваће организатора и одредити му рок да употпуни пријаву. У том случају јавни скуп се сматра пријављеним тек подношењем потпуне пријаве. Законско решење да се свака измена садржине поднете пријаве сматра подношењем нове пријаве, представља донекле отежавајућу околност за остваривање права на слободу окупљања.

Уставом је предвиђено да не подлеже одобрењу, а ни пријављивању скуп у затвореном простору. Како претходно законом нису прецизније дефинисане врсте скупова, стиче се утисак да се скупови попут концерата или утакмица, који се одржавају у затвореном простору – халама, не подлежу обавези пријављивања надлежном органу, што није у потпуности тачно.

⁴⁴ Ibid, члан 14.

⁴⁵ Ibid, члан 13.

Глава 2. ОВЛАШЋЕЊА ПОЛИЦИЈЕ НА ЈАВНИМ СКУПОВИМА У ЗЕМЉАМА БИВШЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

1. Законодавни оквир јавних окупљања у Босни и Херцеговини

Јавна окупљања у БиХ регулисана су засебно на кантоналном нивоу, у који спада федерација БиХ, и ентитетском нивоу чији је део Република Српска. Унутрашњим законодавством јавна окупљања су гарантована:

- Уставом БиХ и то чланом 2, став 3, тачка i, којим се гарантује "слобода мирног окупљања и слобода удруживања са другима".
- Уставима ентитета:
 - Уставом Републике Српске у члану 30, који гарантује грађанима „право на мирно окупљање и јавни протест”. Такође, постоји ограничење у ставу 2. овог члана, "да се слобода може ограничити"
- Законом о јавном окупљању Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр.118/08)
- Законом о јавном окупљању Брчког дистрикта БиХ, који у члану 1, наводи да се "овим законом прописују јавна окупљања грађана ради јавног изражавања политичких, социјалних и других уверења и интереса, начин организовања мирних окупљања и јавних протеста, јавне приредбе и друга јавна окупљања која су слободна и остварују се на начин прописан овим законом".

Право слободног окупљања регулисано је и међународним документима чији је потписник БиХ. Она је потписник Европске конвенције о људским правима и основним слободама чија је директна примена зајемчена Уставом БиХ, чл. 2 ст. 2 којим је предвиђено "да ће се одредбе конвенције директно примењивати у БиХ". Такође, поштује и примену Универзалне декларације о људским правима (чл. 20).

1.1. Врсте јавних окупљања

На основу законодавства и великог броја аката који регулишу слободу окупљања у БиХ, не постоје значајна одступања од дефинисања мирног окупљања и јавног протеста. Мирно окупљање јесте свако организовано окупљање грађана које се одржава ради јавног изражавања, политичких, социјалних и других уверења и интереса.⁴⁶

Закони у БиХ, као врсте јавних окупљања разликују три врсте јавних окупљања:

- 1) мирна окупљања и јавне протесте
- 2) јавне приредбе
- 3) и друга окупљања

Неколико закона, међу којима је Закон о јавном окупљању Кантона Сарајево препознају и спонтана окупљања, као део мирних окупљања, док већи део закона их не регулише. Као део мирних окупљања подрзумева се и свако, неогранизовано спонтано окупљање грађана, а које се одржава у посебним, изненадним и по друштвену заједницу релевантним ситуацијама, и све то на прописаном простору.⁴⁷ Спонтана окупљања подлежу ограничењу у погледу простора, јер се препушта кантонима, градовима или општинама да одреде погодна места за одржавање скупова.⁴⁸ На овај начин се онемогућава слобода спонтаног окупљања. На овај начин се онемогућава слобода спонтаног окупљања, јер се она лимитира на веома мали број предвиђених места.

1.1.1. Мирна окупљања и јавни протести у БиХ

Закони БиХ пријаву мирног окупљања регулишу на сличан начин. Дужност пријаве мирног окупљања припада организатору скупа, који је дужан да окупљање пријави надлежној полицијској организационој јединици 5 дана пре одржавања догађаја, или ако то оправдавају разлози, 48 сати пре окупљања.⁴⁹

⁴⁶Закон о јавном окупљању Републике Српске, члан 8 ("Службени гласник РС", бр.118/08).

⁴⁷Закон о јавном окупљању Кантона Сарајево, члан 8, став 2 ("Службене новине кантона Сарајево", бр.32 од дана 23 новембра 2009, 11/11).

⁴⁸ Ibid, члан 14.

⁴⁹Закон о јавном окупљању Кантона Сарајево, члан 10; Закон о јавном окупљању Републике Српске, члан 9; Закон о јавном окупљању Брчког дистрикта, члан 11.

Пријава јавног окупљања треба да садржи:

1. програм и циљ мирног окупљања
2. податке о месту и времену одржавања и трајања
3. процену броја учесника
4. податке о организатору
5. личне податке руководиоца мирног окупљања
6. податке о мерама које организатор предузима за одржавање реда и мира
7. списак редара са његовим личним подацима.⁵⁰

Пријава мора да садржи детаљно одређену трасу кретања, место поласка, место завршетка као и начин кретања учесника (пешице, возилима).⁵¹ Пријава се подноси Министарству унутрашњих послова Републике Српске или Кантону Сарајево, организационој јединици на чијем подручју се намерава одржати мирно окупљање.⁵²

Закон о јавном окупљању Кантона Сарајево предвиђа и изузетке од обавезе пријављивања мирног окупљања. Они се односе на састанке, округле столове, окупљања регистрованих политичких странака, синдикалних и других организација или удружења који се одржавају у затвореним просторијама прикладним за те сврхе, осим у случајевима када организатор то сматра потребним. О сваком овом окупљању организатор је дужан обавестити надлежан полицијски орган.⁵³

Закони су сагласни да је организатор дужан да осигура ред и мир на мирном окупљању.⁵⁴

1.1.2. Јавне приредбе и друга окупљања

Јавне приредбе представљају окупљања ради остваривања прихода у оквиру регистроване делатности, које с обзиром на очекивани број учесника или карактер јавног

⁵⁰Закон о јавном окупљању Републике Српске, члан 10.

⁵¹Ibid, члан 10, став 2.

⁵²Закон о јавном окупљању Републике Српске, члан 9, став 3; Закон о јавном окупљању Кантона Сарајево, члан 10, став 3.

⁵³Закон о јавном окупљању Кантона Сарајево, члан 12, став 4.

⁵⁴Закон о јавном окупљању Кантона Сарајево, члан 17, став 1, Закон о јавном окупљању Републике Српске, члан 15, став 1.

скупа захтева предузимање посебних мера обезбеђења.⁵⁵ Могу се одражавати на отвореном или затвореном простору уколико је оно намењено или погодно за одржавање скупа.⁵⁶

Организатор јавне приредбе може да буде физичко или правно лице. Он је дужан да поднесе пријаву о организовању јавне приредбе најкасније седам дана пре почетка одржавања. Надлежни орган ће на основу података из приваве и других околности проценити да ли су испуњени услови за безбедно одржавање јавне приредбе.

Други јавни скупови јесу окупљања грађана чија је основна сврха остваривање државних, верских, хуманитарних, културно-уметничких спортских и других интереса која немају за циљ остваривање прихода и не пријављују се.⁵⁷ Пријава за одржавање јавног скупа подноси се најкасније 5 дана пре одржавања скупа.

1.2. Место (простор) за одржавање јавних окупљања у БиХ

Организатори скупа ради постизања одређених циљева често бирају простор за одржавање скупа, у складу са циљемсазивања скупа.

Законодавци у БиХ као примерени простор за окупљање предвиђа ”јавно место”, приступачно и погодно за окупљање већег броја људи. Законодавац се определио за принцип негативне еnumerације којим се одређују места која нису дозвољена за одржавање мирног окупљања.

Из наведених закона, као примерени простор, јесте простор на коме се одвија јавни саобраћај. Самим дефинисањем примереног простора прописано је и ограничење да ”окупљање грађана не доводи до угрожавања и ометања јавног саобраћаја”.

Генералном дефиницијом прописано је да се једино јавна места сматрају примереним простором. Самим тим закључује се да приватни простори нису законом

⁵⁵Закон о јавном окупљању у Републици Српској, чл. 23, ст.1.

⁵⁶Ибид, чл. 23, ст.2.

⁵⁷Ибид, чл.30, ст.1.

предвиђени као погодни за одржавање скупа. Овакав начин дефинисања простора, супротан је међународним смерницама и препорукама.

Неусклађеност законских регулатива долази до изражаја и поводом доношења одлуке за одржавање скупа. У Закону о јавним окупљањима БД у чл. 7, ст. 2. прописује се да ће ” градоначелник на предлог полиције донети одлуку о примереним местима”, док се у Закону о јавним окупљањима РС у чл. 3, ст. 3 предвиђа да ће град/општина посебним актом одредити примерени простор намењен јавним окупљањима”.

Поред тога што су наведена решења супротна међународним препорукама, она су контрадикторна и косе се са самим законом. Закон у својим уводним одредбама предвиђа да ће се сва ограничења, поводом јавних окупљања, бити предвиђена законима. Напред наведеним законима даје се овлашћење јединицама локалне самоуправе да подзаконским актима донеси одлуку о примереним местима за одржавање скупа, чиме се онемогућују спонтана окупљања и ограничава број места на којима је дозвољено мирно окупљање. У Заједничком мишљењу Венецијанске комисије OSCE/ODHIR на Закон о јавним окупљањима у РС, наводи се мишљење да је ово ограничење противно слободи окупљања, чиме се ограничава велики број места за јавна окупљања и препоручује се да се такво решење уопште не примењује.

Следећа врста ограничења је предвиђена свим законима у БиХ. Негативном еnumerацијом наводе се места на којима су забрањена мирна окупљања:

1. образовно-васпитне установе, када у њима бораве деца,
2. здравствене установе, али тако да не ремете возила хитне помоћи и мир болесника,
3. јавни путеви,
4. споменици културе/паркови природе,
5. места која се посебно осигуравају,
6. на другим местима.

Не мали број забрана доводе у питање слободу окупљања као зајемченог људског права. Термин ”друга места” нису дефинисана нити једним законом у БиХ, што доводи до постављања питања: ”Шта се подразумева под овим термином, и које додатне локације он обухвата?” Остављањем овакве одредбе на снагу, повећала би се могућност кршења овог људског права у демократском дрштву. У међународним препорукама преовладава

мишљење да је свака просторна забрана предвиђена законом непожељна, и да питање о ограниченом месту одржавања мирног окупљања треба решавати од случаја до случаја.

1.3. Забрана одржавања мирног окупљања

Разлози који су прописани законом за забрану одржавања мирног окупљања на територији БиХ, односе се:

1. када је мирно окупљање усмерено на угрожавање Уставног поретка,
2. када окупљање није благовремено и уредно пијављено,
3. када је пријављено на простору на којем се по закону не може одржати,
4. ако су циљеви мирног окупљања неспорно усмерени на кршење загарантованих слобода и права човека или због разлике националних, расних, верских или културних осећања и припадности, могу подстаћи на насиље,
5. када постоји стварна опасност да би одржавањем мирног окупљања била угрожена безбедност људи и имовине или би дошло до озбиљне опасности од насиља или до нарушавања јавног реда и мира у већем обиму,
6. Када је то потребно ради спречавања угрожавања здравља људи, на захтев органа државне управе надлежне за послове здравља,
7. непредузимање других мера.⁵⁸

Морамо разликовати насилан од ненасилног угрожавања јавног поретка. Једино је насилно угрожавање јавног поретка основ за забрану таквог скупа. Само такво решење је правично. Уколико је скуп организован ради позивања на уставне промене, они морају уживати законску заштиту, све док се ненасилним путем непозива на рушење уставног поретка.

⁵⁸Закон о јавном окупљању у Републици Српској, чл.13, Закон о јавном окупљању Брчког дистрикта БиХ чл.15, Закон Кантона Сарајево, чл. 16

2. Појам јавних окупљања и врсте јавних окупљања у Републици Хрватској

Јавно окупљање у РС Хрватској регулисано је чланом 42 Устава Републике Хрватске, који прописује да се „сваком признаје право на јавно окупљање и мирни просвјед у складу са законом.“ Детаљно и темељно регулисање јавних окупљања прописано је Законом о јавном окупљању. Јавно окупљање се једино штити ако је „мирно“. Појам мирног окупљања у Хрватском праву регулисано је чланом 4 ст. 1. „Мирним окупљањем и јавним просвједом подразумјева се свако организовано окупљање више од 20 људи, које се одржава ради изражавања политичких, социјалних и националних увјерења и циљева.“

2.1. Врсте јавних окупљања

На основу Закона о јавним окупљањима, јавна окупљања се могу поделити на:

1. Мирна окупљања и јавне протесте ,
2. јавне приредбе и
3. друге облике јавних окупљања.⁵⁹

2.1.1. Мирна окупљања и јавни протести

Организатор пријављује мирна окупљања и јавне протесте. Пријава се подноси полицијској управи на чијем подручју се окупљање намерава одржати, најкасније у року од 5 дана.⁶⁰ Из оправданих разлога пријава се може поднети најкасније 48 сати пре почетка мирног окупљања и јавног протеста.⁶¹

Пријава мора да садржи:

⁵⁹Закон о јавном окупљању Републике Хрватске, чл. 2 (Народне новине, бр.128/99,150/05, 82/11 - OUSRH i 78/12).

⁶⁰Закон о јавном окупљању Републике Хрватске, чл. 7.

⁶¹Ibid, чл. 7, ст.4.

- Сврху, место, дан одржавања мирног окупљања,
- Податке о организатору/ заступнику,
- Податке о водитељу мирног окупљања и јавног протеста,
- Број редара,
- Процењени број учесника.⁶²

Јавна окупљања која се не пријављују су састанци, трибине, округли столови или окупљање регистрованих политичких странака, такође и синдикалних удружења, уколико се они одржавају у затвореним просторијама.⁶³ Такође, уколико град има више од 100.000 становника, представничко тело града може одредити место на коме се могу одржавати мирна окупљања и јавни протести, који нису дужни да скуп пријаве.⁶⁴ У главном граду Републике Хрватске, у Загребу, могу се одржавати мирна окупљања и јавни протести без пријаве на Тргу Француске Републике.⁶⁵

Мирна окупљања и јавни протести се могу одржавати на сваком прикладном простору изузев:

- у близини болница, на начин који омета приступ колима хитне помоћи и нарушава мир пацијената,
- у близини вртића и основних школа док у њима има деце,
- у националним парковима и заштићеним парковима природе, осим оних који имају за циљ промоцију заштите природе и човекове околине,
- на аутопутевима и главним путевима на начин који угрожава безбедност на путевима,
- на другим местима, ако би, с обзиром на време, број учесника или природу скупа, кретање и рад већег броја грађана могао бити озбиљно поремећен,
- најмање 10 метара од зграда у којима се налазе Хрватски сабор и Влада Републике Хрватске и најмање 20 метара од зграде у којој се налази Уставни суд Републике Хрватске (уз ограничење броја учесника на 1500 особа и у времену од 08:00 до 22:00 часова).

⁶²Ibid, чл. 8.

⁶³Ibid, чл. 9, ст.1.

⁶⁴Ibid, чл. 12.

⁶⁵Ibid, чл. 13.

2.1.2. Јавне приредбе и други облици окупљања

Под јавним приредбама се подразумевају окупљања која се организују ради остваривања прихода.⁶⁶ Када на јавној приредби приступи већи број људи, организатор мора предузети мере ради заштите учесника. Организатор јавне приредбе је појединац,⁶⁷ који је дужан да пријави јавну приредбу полицијској управи на чијој територији се се приредба одржава. Дужност организатора је да пријави јавну приредбу најкасније 7 дана пре почетка одржавања.

Законом су предвиђени елементи пријаве јавне приредбе:

1. Име и презиме, ЈМБГ грађана, односно назив седиште организатора и податке организатора,
2. Податке о водитељу, организацији полицијске службе и број редара,
3. Дан, време, место и сврха одржавања јавне приредбе,
4. Мере осигурања реда и мира,
5. Број учесника.⁶⁸

Закон о јавном окупљању регулише и забрану одржавања јавне приредбе. Начелник полицијске управе доноси Решење о забрани одржавања јавних приредби. Решење се доноси најкасније 48 часова пре почетка јавне приредбе. Решење о забрани се доноси ако јавна приредба:

1. Није благовремено и уредно пријављена,
2. Ако организатор не спроведе мере из члана 27. ст. 2 и 3 Закона о јавном окупљању,
3. Ако је пријављена на просторима који нису намењени и прикладни за одржавање јавне приредбе,
4. Ако постоје оправдани разлози за веровање да ће одржавање јавне приредбе довести до стварне опасности по интересе и сигурност Републике Хрватске од насиља и других облика озбиљног нарушавања јавног реда и мира, тешког кршења јавног

⁶⁶Закон о јавном окупљању Републике Хрватске, чл. 4 ст. 2.

⁶⁷Ibid, чл. 24;

⁶⁸Ibid, чл. 26, ст.3;

морала, или озбиљног угрожавања здравља људи.⁶⁹

Организатор јавне приредбе може поднети жалбу Министарству унутрашњих послова. Жалба се подноси у року од 48 часова од достављања решења.⁷⁰ Дужност Министарства унутрашњих послова је да по пријему жалбе, у року од 48 часова, донесе коначно решење.

Други облици окупљања укључују скупове ради остваривања економских, верских, културних, хуманитарних, спортских, забавних и других интереса.⁷¹

Други облици окупљања се не пријављују, изузетно када су у питању окупљања с обзиром на предвиђени број учесника или природу скупа, када је потребно предузети посебне мере безбедности, изван редовних активности овлашћеног полицијског одељења. Пријава се подноси полицијској управи на чијем подручју се окупљање организује у року од 48 часова пре одржавања.

Основно разликовање између јавних окупљања у Републици Хрватској је у врсти изражавања, односно у сврси јавног окупљања. За мирна окупљања и јавне протесте, као и за јавне приредбе предвиђен је исти поступак пријаве и забране окупљања. За „друге облике окупљања“ пријава представља изузетак, а не правило.

2.2. Дужности организатора

Дужност организатора јавног скупа или његовог заступника је да пријави одржавање скупа у складу са Законом о јавном окупљању.⁷²

Организатор је дужан да осигура ред и мир и довољан број редара.⁷³ Организатор је дужан да одреди редара. Редар је одређена особа која обавља послове одржавања реда и мира.⁷⁴ Он је дужан да испита учеснике и имовину која се налази на простору на којем се одржава мирно окупљање и јавни протест.⁷⁵ Дужан је да задржи и преда полицији

⁶⁹Закон о јавном окупљању Републике Хрватске, чл.28.

⁷⁰Ibid, чл.29.

⁷¹Ibid, чл. 4, ст.3.

⁷²Закон о јавном окупљању Републике Хрватске, чл.7, ст. 1.

⁷³Ibid, чл.16, ст.1 и ст.2.

⁷⁴Ibid, чл.19, ст.1.

⁷⁵Ibid, чл.19, ст.2.

учесника који носи оружје или предмете погодне за наношење повреда.⁷⁶ Редар при одржавању реда и мира има право:

- да прегледа особу која улази у простор на којем се одржава мирно укупљање и јавни протест, као и да привремено одузме предмет за наношење повреда,
- да забрани улазак у простор особи за коју сматра да може да наруши јавни ред и мир, а поготово ако је у алкохолисаном стању,
- усмерава кретање учесника,
- искључује особу која ремети ред и мир,
- задржава особу и предаје полицији.⁷⁷

Редар мора да буде видно означен, и да на руци носи ознаку „Редар“. Он не сме да буде наоружан нити да носи предмете за наношење повреда.⁷⁸

2.3. Забрана одржавања јавних скупова

Министар унутрашњих послова је овлашћен да донесе решење о забрани одржавања мирног окупљања и јавног протеста. Решење се може донети најкасније 24 часова пре почетка одржавања скупа. Решење о забрани се доноси из следећих разлога:

1. није благовремено и уредно пријављено,
2. је пријављено на просторима на којима се тамељу овог Закона не могу одржавати- најмање 10 метара од објекта у којима су смештени Хрватски сабор и Влада Републике Хрватске и најмање 20 метара од објекта у којем је смештен Уставни суд Републике Хрватске,
3. циљеви су усмерени на подстицање и подстицање на рат или употребу насиља, националне, расне или верске мржње или било ког облика нетрпељивости,
4. постоји оправдана вероватноћа да би одржавање могло довести до директне и стварне опасности од насиља и других облика озбиљног нарушавања јавног реда и мира.⁷⁹

⁷⁶Ibid, чл.19, ст.3.

⁷⁷Ibid, чл.19, ст.4.

⁷⁸Ibid, чл.20.

⁷⁹Закон о јавном окупљању Републике Хрватске, чл.14.

Против Решења о забрани одржавања мирног окупљања и јавног протеста, организатор у року од 3 дана од достављања решења може поднети тужбу Управном суду Републике Хрватске, који је дужан да о тужби одлучи у хитном поступку.⁸⁰

3. Јавна окупљања у Црној Гори

Црна Гора поштује међународне принципе о слободи окупљања као људском праву. Слобода окупљања гарантована је Уставом Црне Горе. Регулисана је чланом 52 Устава Црне Горе: „ слобода мирног окупљања је гарантована без одобрења, уз претходну пријаву надлежној институцији“. Слобода окупљања детаљно је регулисана Законом о јавним окупљањима и јавним приредбама који је усвојем 2016. године.

Законом је регулисан појам јавног окупљања и јавне приредбе. Јавно окупљање подразумева свако мирно окупљање више од 20 лица на отвореном простору, ради изражавања политичких, социјалних и других уверења и циљева, протеста, интереса и различитости.⁸¹

Јавна приредба подразумева организовано окупљање ради остваривања прихода у оквиру регистроване привредне делатности, која с обзиром на очекивани број учесника и природу приредбе, захтева предузимање посебних безбедносних мера.⁸²

Разлика између јавних окупљања и јавних приредби јесте у циљу. Јавно окупљање има за циљ изражавање мишљења, политичких, социјалних и других уверења, док је циљ јавних приредби остваривање економске добити у оквиру регистроване делатности.⁸³ Право на јавно окупљање има свако без одобрења и дискриминације.

Законом предвиђен простор који је прикладан за јавне приредбе и јавна окупљања

⁸⁰Ibid, чл.15.

⁸¹Закон о јавним окупљањима и јавним приредбама Црне Горе, чл. 2 ("Службени лист Црне Горе", бр. 052/16 од 09.08.2016. године).

⁸²Ibid, чл. 4.

⁸³Ibid, чл. 3.

јесте јавно место.⁸⁴ Услове које мора да испуни јесу да место мора да буде приступачно и прикладно за окупљање лица чији број и идентитет није унапред одређен и на којем окупљање лица не доводи до угрожавања људских права и слобода и посебних мањинских права и слобода и других лица, здравља и безбедности лица и имовине.⁸⁵ Простор који није прикладан за организовање јавних окупљања и приредби, јесте онај који се налази на удаљености од 10 метара од објекта у којем је смештена Влада Црне Горе и 15 метара од објеката у којима су смештени Скупштина Црне Горе, Председник Црне Горе и Уставни суд.

3.1. Врсте окупљања у законодавству Црне Горе

Закон о јавним окупљањима разликује две врсте окупљања:

1. Јавна окупљања и
2. Јавне приредбе.

3.1.1. Јавна окупљања

Организатор јавног окупљања је физичко лице или правно лице које у складу са законом пријављује, организује и одржава јавно окупљање. Дужност организатора јавних окупљања је да поднесе уредну и благовремену пријаву, обезбеди ред и мир, а овлашћен је да прекине јавно окупљање и да га настави.

Организатор подноси писану пријаву, најкасније 5 дана пре одржавања скупа. Организатор пријаву подноси полицији у месту одржавања јавног окупљања. Дужност полиције је да обавести службу хитне помоћи, ватрогасну службу о времену одржавања скупа.⁸⁶

Организатор именује вођу окупљања. Дужност вође окупљања је да:

- Остварује контакт са органом управе надлежним за полицијске послове и да буде у

⁸⁴Ibid, чл. 6.

⁸⁵Ibid, чл. 6. ст.1.

⁸⁶Закон о јавним окупљањима и јавним приредбама Црне Горе , чл. 10.

контакту са другим надлежним службама.

- Предузима све законом предвиђене мере и указује учесницима јавног окупљања на поштовање закона.⁸⁷
- Уколико приликом одржавања јавног окупљања настане стварна опасност за безбедност учесника и имовину, вођа је дужан да прекине јавно окупљање, а уколико буде успостављен ред и мир, окупљање се може наставити.⁸⁸

Пријава се подноси на законом прописаном обрасцу.⁸⁹ Пријава садржи податке о организатору, податке о вођи окупљања и податке о самом јавном окупљању.

1. Подаци о организатору:

- Организатор као правно лице: назив и седиште, лично име и контакт телефон одговорног лица у правном лицу;
- Организатор као физичко лице: лично име, јединствени матични број, адресу, место пребивалишта и контакт телефон.

2. Подаци о вођи: лично име, јединствени матични број, адресу, место пребивалишта и контакт телефон.

3. Подаци о јавном окупљању: подаци о простору, датуму и времену одржавања и трајању јавног окупљања; програм и циљ јавног окупљања; процену броја учесника; и друге податке од интереса за безбедно и несметано одржавање јавног окупљања.⁹⁰

Организатор није дужан да поднесе пријаву за окупљање које се не одржава на отвореном и јавно доступном месту.⁹¹

Организовано кретање учесника на одређеном простору, законом су прописана као јавна окупљања и јавне приредбе у покрету.⁹² Приликом пријављивања јавног окупљања у покрету, пријава мора да садржи тачну одређену трасу кретања, место поласка и место завршетка, место задржавања и начин кретања учесника (возилима, бициклама,

⁸⁷Ibid, чл. 9, ст. 1.

⁸⁸Ibid, чл. 9.

⁸⁹Ibid, чл. 11, ст. 1.

⁹⁰Закон о јавним окупљањима и јавним приредбама Црне Горе, чл. 12, ст. 2.

⁹¹Ibid, чл. 10, ст. 3.

⁹²Ibid, чл. 5.

пешице...)).⁹³

Полиција може након поднете пријаве да позове организатора на консултације. Полиција позива организатора у циљу отклањања нејасноћа, неправилности и недоумица које има у вези одржавања јавног окупљања. Међутим, организатор није дужан да се одазове позиву полиције и приступи консултацијама.⁹⁴

Организатор је дужан да предузме све неопходне мере ради обезбеђења реда на јавном окупљању. Он мора да обезбеди пролазак возилима полиције, хитне помоћи и ватрогасцима, уколико је то неопходно за успостављање реда и мира на јавном окупљању. Учесницима је забрањено уношење алкохолних пића, као и предмета за наношење телесних повреда. Учесници на јавном окупљању не могу да носе униформе, одећу или ознаке којима се позива на оружани сукоб или кршење зајемчених људских права. Полиција је дужна да на јавном окупљању обавља послове безбедности лица и имовине, заштиту здравља учесника скупа, штити безбедност Црне Горе, као и заштиту људских права и слобода.⁹⁵

3.1.2.Јавне приредбе

Јавне приредбе представљају организовано окупљање ради остваривања прихода у оквиру регистроване делатности које с обзиром на очекивани број учесника и природу догађаја, захтева предузимање посебних мера безбедности.⁹⁶

Организатор је дужан да поднесе полицији писану пријаву за одржавање јавне приредбе, најкасније 7 дана пре почетка њеног одржавања.

Пријава садржи:

1. Податке о организатору:
 - за привредно друштво и друго правно лице: име и седиште, лично име и контакт телефон одговорног лица у привредном друштву, односно правном лицу;

⁹³Ibid, чл. 11, ст. 3.

⁹⁴Ibid, чл. 12.

⁹⁵Закон о јавним окупљањима и јавним приредбама Црне Горе, чл. 16.

⁹⁶ Ibid, чл. 4.

- за предузетника: лично име, лични број, адреса, место пребивалишта и контакт телефон;
 2. лично име, лични идентификациони број, адреса, место пребивалишта и контакт телефон менаџера јавних догађаја;
 3. податке о простору, датуму и времену догађаја и трајању јавног догађаја;
 4. програм и циљ јавног догађаја;
 5. број редара;
 6. информације о мерама које ће организатор јавног догађаја предузети ради одржавања реда и мира;
 7. процени број учесника; и
 8. друге податке од интереса за безбедно и несметано одржавање јавног догађаја.⁹⁷

Организатор је дужан да обезбеди јавни ред и мир на јавној приредби. Организатор јавне приредбе може бити: привредно друштво, друго правно лице или предузетник. Дужан је да одреди руководиоца јавне приредбе и лице за вршење послова одржавања реда на јавној приредби- редара. У случају постојања ризика и опасности на јавној приредби, организатор поред ових лица може ангажовати и полицију.

Овлашћења руководица јесу:

- предузимање мера ради вршења надзора над одржавањем јавне приредбе,
- обезбеђење реда и мира на јавној приредби,
- усмеравање рада редара.

Дужност руководиоца јесте да прекине јавну приредбу ако за то наступи стварна опасност за безбедност учесника јавне приредбе, као и за имовину. Он у сваком тренутку може да настави одржавање јавне приредбе уколико је накнадно успостављен ред и мир и не постоји опасност за учеснике приредбе.⁹⁸

⁹⁷ Ibid, чл. 22.

⁹⁸Закон о јавним окупљањима и јавним приредбама Црне Горе, чл. 20.

Редар је лице које не може имати мање од 18 година и дужан је да штити учеснике јавне приредбе и имовину која се налази на простору на коме се одржава јавна приредба. Организатор је дужан да одреди довољан број редара у циљу успостављања реда и мира. Редари морају на себи носити флуоресцентни прслук са видљивом ознаком „Редар“. Он има следеће дужности:

- прегледа лице које улази у простор у којем се одржава јавни догађај (преглед одеће, обуће као и предмета које лице носи код себе),
- усмерава кретање учесника јавног догађаја и
- забрањује приступ простору у коме се одржава јавни догађај лицу у видно алкохолисаном стању или лицу на основу чијег понашања процењује да може ометати јавни наступ.

Након завршетка јавне приредбе, организатор мора да uklони све предмете и објекте постављене за одржавање јавне приредбе и простор врати у првобитно стање.⁹⁹

3.2. Ограничење слободе окупљања

Полиција привремено ограничава слободу окупљања у следећим случајевима:

- Спречавања нарушавања јавног реда и мира,
- Вршења кривичних дела,
- Угрожавања људских права и слобода мањинских права,
- На захтев органа државне управе за послове здравља или угрожавања здравља.

Уколико су испуњени напред наведени услови, полиција доноси решење којим не дозвољава одржавање јавног окупљања. Полиција доноси решење којим се не дозвољава одржавање јавног окупљања када оно није уредно и благовремено пријављено. Рок за доношење решења о неодржавању јавног окупљања је најмање 72 часова пре почетка одржавања јавног окупљања. Дужност организатора је да одмах по пријему решења поступи по решењу и обавести јавност о неодржавању јавног окупљања.¹⁰⁰

Организатор је овлашћен да поднесе тужбу против решења Уставном суду Црне

⁹⁹Ibid, чл.27.

¹⁰⁰Закон о јавним окупљањима и јавним приредбама Црне Горе, чл. 14.

Горе. Он мора у року од 24 часа од часа пријема решења поднети тужбу. Тужба не одлаже извршење решења. Уставни суд мора у року од 48 часова од пријема списка предмета да донесе одлуку по тужби.¹⁰¹

Законом о јавном окупљању, у члану 17, прописано је да су полицијски службеници овлашћени да прекину јавно окупљање у следећим случајевима:

- његово одржавање није пријављено или није дозвољено;
- усмерено је на насилно угрожавање уставног поретка;
- учесници се позивају или подстичу на оружани сукоб или насиље, кршење људских права и слобода и посебних мањинских права и слобода других лица, националну, расну, вјерску или другу неравноправност, мржњу и нетрпељивост;
- постоји угрожавање безбједности лица и имовине, здравља, права других лица, односно кад наступи стварна или непосредна опасност од насиља, уништавања материјалних добара или других облика нарушавања јавног реда и мираувећемобиму;
- наступи опасност по живот и здравље учесника јавног окупљања или других лица;
- јавно окупљање се одржава на простору или у времену које није наведено у пријави.

У случају прекида јавног окупљања, организатор је дужан да затражи од учесника скупа да се мирно разиђу. У случају да он не поступи по наређењу, полиција предузима мере ради разилажења учесника јавног окупљања.¹⁰²

Полиција је овлашћена да привремено ограничи одржавање јавне приредбе, под условом да је неопходно и сразмерно циљу коме се предузима. Ограничење је неопходно ради спречавања нарушавања јавног реда и мира, вршења кривичних дела, угрожавања људских права и слобода и посебних мањинских права, безбедности лица и имовине, или на захтев органа државне управе надлежног за послове здравља а све у циљу огрожавања здравља.¹⁰³

¹⁰¹ Ibid, чл. 15.

¹⁰² Закон о јавним окупљањима и јавним приредбама Црне Горе, чл. 18, ст. 2 и 3.

¹⁰³ Ibid, чл. 23 ст. 1 и ст. 2.

Уколико су испуњени напред наведени услови, полиција доноси решење којим не дозвољава одржавање јавне приредбе. Полиција доноси решење најкасније у року од 72 часа пре почетка одржавања јавне приредбе. Организатор је дужан да, одмах по пријему решења којим се не дозвољава одржавање јавне приредбе, обавести јавност о томе на начин на који је и јавна приредба најављена.¹⁰⁴

Полиција је овлашћена да одреди и ограничи правац доласка учесника јавне приредбе на којем се она одржава и одласка са тог места, у циљу спречавања нарушавања јавног реда и мира или вршења кривичног дела, угрожавања права и слобода других лица или здравља или ради безбедности људи и имовине.¹⁰⁵

По пријему решења организатор јавне приредбе је овлашћен да поднесе тужбу притив решења Управном суду, а све у року од 24 часа од пријема решења. Полиција је дужна да одговор на тужбу и списе предмета одмах достави Управном суду. Одлука по тужби се мора донети у року од 48 часова, од часа пријема решења. Тужба не одлаже извршење решења.¹⁰⁶

¹⁰⁴Ibid , чл.23, ст.3, ст.7 и ст. 8.

¹⁰⁵Ibid, чл.23, ст. 6.

¹⁰⁶Закон о јавним окупљањима и јавним приредбама Црне Горе , чл. 24.

Глава 3.

ОВЛАШЋЕЊА ПОЛИЦИЈЕ НА ЈАВНИМ СКУПОВИМА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

1. Послови полиције- безбедоносна заштита људи и имовине

Правни оквири за делатност полиције успостављени су Законом о полицији,¹⁰⁷ као основним законом који регулише ову правну област. У његовим одредбама су прецизиране врсте и садржаји полицијских послова и полицијских овлашћења. У општим одредбама је одређен делокруг полиције која „обавља законом утврђене полицијске и друге послове, пружа подршку владавини права у демократском друштву и одговорна је за остваривање безбедности, у складу са законом. Обављањем полицијских послова полиција свима пружа заштиту њихових права и слобода. Приликом пружања заштите, полиција поједина права и слободе може ограничити само под условима и на начин утврђен Уставом и законом.

Основна делатност полиције је увек била да застраши потенцијалне преступнике, хапси оне који су починили кривично дело и да одржава ред и мир у земљи. Безбедоносна заштита живота, личног интегритета људи, њихове имовине, других права и слобода спада у најважније полицијске послове.¹⁰⁸ Из нашег правног поретка, произилази пет основних група послова полиције:

- заштита безбедности државе,
- заштита безбедности грађана,
- спречавање и сузбијање криминалитета,
- одржавање јавног реда
- управни унутрашњи послови.

Поред основне групе послова, могу се одвојити и одговарајући послови полиције који се односе на: обезбеђивање јавних скупова, обезбеђивање одређених личности и објеката, остваривање безбедности саобраћаја на путевима, контролу преласка и заштите државне

¹⁰⁷ Закон о полицији ("Сл. гласник РС", бр. 6/2016, 24/2018 и 87/2018).

¹⁰⁸ С. Милетић, С. Југовић, Право унутрашњих послова, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2016, стр. 223.

границе, остваривање безбедности положаја странаца, контролу оружја и муниције, контролу експлозивних и других опасних материја, заштиту од пожара, одлучивање о држављанству и друге.

Циљ полиције је превенција, односно одвраћање и онемогућавање извршилаца деликта да почини деликт, а самим тим спречавање и угрожавања безбедности грађана.

Министар ближе прописује начин обављања полицијских послова и даје упутства и обавезне инструкције за њихово обављање. Притом, прописи морају бити у складу са законом, а упутства и обавезне инструкције са прописима. Полицијски послови обављају се са циљем да се сваком обезбеди једнака заштита безбедности, права и слобода, примени закон и подржи владавина права. Полицијски послови се заснивају на начелима професионализма, сарадње, законитости у раду и сразмерности у примени полицијских овлашћења, као и на принципу супсидијарности, тј. рада са најмањим штетним последицама.

У полицијске послове код нас спадају:

- 1) превенција криминала и унапређење безбедности у заједници;
- 2) откривање и расветљавање кривичних дела, обезбеђивање доказа, њихова анализа, криминалистичко форензичко вештачење употребом савремених форензичких метода и евиденција и откривање имовине проистекле из кривичног дела;
- 3) откривање и расветљавање прекршаја и привредних преступа;
- 4) откривање и хапшење учинилаца кривичних дела, прекршаја и других лица за којима се трага и привођење надлежним органима;
- 5) одржавање јавног реда и мира, спречавање насиља на спортским приредбама, пружање помоћи у извршењима у складу са законом;
- 6) регулисање, контрола, пружање помоћи и надзор у саобраћају на путевима и други послови из прописа о безбедности саобраћаја;
- 7) обезбеђење одређених јавних скупова, личности, објеката и простора;
- 8) безбедносна заштита одређених личности и објеката;

- 9) контрола државне границе, послови у вези са кретањем и боравком странаца, послови азила, прекограничног криминала, ирегуларних миграција и реадмисије;
- 10) извршавање послова утврђених прописима о оружју, приватном обезбеђењу и детективној делатности;
- 11) безбедносна заштита Министарства;
- 12) извршавање других полицијских послова и задатака утврђених законом и подзаконским актом Министарства донетим на основу овлашћења из закона.¹⁰⁹

Делатност полиције ограничена је бројним принципима, правним и професионалним. Многи писци делатност полиције деле по различитим критеријумима. Неки од тих критеријума јесте подела на репресивну и превентивну делатност. Репресија се заснива на застрашивању и принуди, док се њој супротставља превенција која би била супротност застрашивању и принуди. Још увек постоји традиционално мишљење да је „да је добра репресија најбоља превенција!“

Законом о полицији, чланом 32, прописана су начела на којима се заснива обављање полицијских послова и то: начело професионализма, деполитизације, сарадње, економичности и ефикасности, законитости у раду и сразмерности у примени полицијских овлашћења, као и других начела којима је уређено деловање органа државне управе, деловање државних службеника и поступање у управним стварима. У обављању полицијских послова дозвољено је примењивати само мере и средства принуде која су утврђена законом и којима се резултат постиже без или са што мање штетних последица по лице према коме се мере предузимају.

¹⁰⁹ чл. 30 Закона о полицији ("Сл. гласник РС", бр. 6/2016, 24/2018 и 87/2018).

2. Полицијска овлашћења

Карактеристике полицијских овлашћења:

- морају бити прописана законом, што значи да се овлашћења не могу прописивати актима ниже правне снаге од закона;
- разликују се од других овлашћења полиције која су такође утврђена законом. Само се полицијска овлашћења разликују од административних и сличних полицијских овлашћења полиције и државне управе, за која се може рећи да су по својој правној природи и карактеру полицијска;
- односе се на Министарство унутрашњих послова, министра унутрашњих послова, полицију, директора полиције, овлашћене полицијске службенике или друга овлашћена лица. Овакву поделу полицијских овлашћења треба схватати условно, јер се реализују преко одређених функционера или појединих припадника полиције;
- подразумева дужност примене;
- условљена су дужношћу (нпр. полицијски службеник дужан је да пре употребе средства принуде да упозори лице да ће то средство употребити према њему). Прва је дужност полицијског службеника да примени овлашћење јер су се за то стекли услови, реални и објективни, на које полицијски службеник не може утицати превентивним поступањем. Друга је дужност полицијског службеника да нешто учини пре примене овлашћења, тј. то је услов који он мора да испуни да би применио овлашћење у складу са законом.¹¹⁰

Приликом обављања послова полиције овлашћена службена лица поседују полицијска овлашћења која су дефинисана Законом о полицији и другим законима. У полицијска овлашћења спадају:

- упозорења и наређења;
- провере и утврђивања идентитета лица и идентификације предмета;
- позивања;
- довођења;

¹¹⁰ С. Милетић, С. Југовић, Право унутрашњих послова, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2016, стр. 167-168.

- задржавања лица и привременог ограничења слободе кретања;
- тражења обавештења;
- привременог одузимања предмета;
- прегледа просторија, објеката и документације и против-терористичког прегледа;
- заустављања и прегледања предмета, лица и саобраћајних средстава;
- обезбеђења и прегледа места догађаја;
- употребе туђег саобраћајног средства и средства везе;
- пријема пријава у вези са учињеним кривичним делом;
- јавног расписивања награде;
- снимања на јавним местима;
- полиграфског тестирања;
- полицијског опажања (опсервирања);
- трагања за лицима и предметима;
- заштите жртви кривичног дела и осталих лица;
- прикупљања, обраде и коришћења личних података;
- мера циљане потраге;
- употребе принудних средстава и сл.¹¹¹

Осим полицијских овлашћења, Закон о полицији нормира полицијске мере и радње које су полицијски службеници овлашћени да предузму приликом обављања полицијских послова. Полицијским мерама и радњама сматрају се:

- 1) заштита оштећених кривичним делом и других лица;
- 2) заштита података о идентитету;
- 3) полицијско опажање, опсервирање;
- 4) посебне мере за обезбеђивање јавног реда;
- 5) снимање на јавним местима;
- 6) полицијска помоћ у извршењима и поступцима вансудског намерења;
- 7) полиграфско испитивање;
- 8) пријем пријава о учињеном кривичном делу и прекршају;
- 9) трагање за лицима и предметима;

¹¹¹ Ibid, члан 64.

- 10) мере циљане потраге;
- 11) мере за отклањање непосредне опасности;
- 12) криминалистичко форензичка регистрација, узимање других узорака и криминалистичко форензичка вештачења и анализе;
- 13) јавно расписивање награде.¹¹²

Поред примене закона постоје и правилници који детаљније разрађују и ближе уређују ова решења. То су: Правилник о полицијским овлашћењима, Правилник о начину обављања полицијских послова¹¹³, Правилник о начину вршења контроле и непосредног регулисања саобраћаја на путевима и вођењу обавезних евиденција о примени посебних мера и овлашћења¹¹⁴ и Правилник о техничким обележјима и начину употребе принудних средстава.¹¹⁵ Овде треба поменути и упутства која доноси министар унутрашњих послова. Примена репресивних мера могућа је од стране органа унутрашњих послова, само у одређеним околностима које су утврђене су Законом о полицији, али и Закоником о кривичном поступку¹¹⁶ и Законом о прекршајима¹¹⁷.

На основу прописаних дужности полиције можемо уочити јасно изражену концепцију које се морају придржавати њени припадници приликом сузбијања насиља и недоличног понашања на јавним скуповима. На тај начин су одредбе важећег Закона о полицији, које су општијег и начелног карактера, конкретизоване у подзаконским прописима (правилницима), које лично доноси министар унутрашњих послова. Овако се постиже двоструки ефекат који је једнако важан како за припаднике полиције, тако и лица (навијаче, навијачке групе, учеснике јавних скупова и др.) према којима се потенцијално могу применити прописана полицијска овлашћења и дужности. Истовремено се доприноси

¹¹² Ibid, члан 47.

¹¹³ Правилник о начину обављања појединачних полицијских послова ("Сл. гласник РС", бр. 63/2018 и 72/2018).

¹¹⁴ Правилник о начину вршења контроле и непосредног регулисања саобраћаја на путевима и вођењу обавезних евиденција о примени посебних мера и овлашћења ("Службени гласник РС", 2016).

¹¹⁵ Правилник о техничким обележјима и начину употребе принудних средстава ("Сл. гласник РС", бр. 19/2007, 112/2008 и 115/2014).

¹¹⁶ Законик о кривичном поступку ("Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014).

¹¹⁷ Закон о прекршајима ("Сл. гласник РС", бр. 65/2013, 13/2016 и 98/2016 -одлука УС).

подизању нивоа опште правне сигурности, што рад полиције чини транспарентним и отвореним према грађанима.

3. Овлашћења полиције на јавним скуповима

Законом о јавном окупљању, у погледу забране и прекида јавног окупљања, ситуација је делом промењена у односу на Закон о окупљању грађана.

Закон о окупљању грађана прописивао је да територијално надлежни орган полиције доноси решење којим ће привремено забранити одржавање јавног скупа, а који је усмерен на насилно мењање Уставом утврђеног поретка, нарушавање територијалне целокупности и независности Републике Србије, кршење Уставом зајемчених слобода и права човека и грађанина, изазивање и подстицање националне, расне и верске нетрпељивости и мржње. Важно је истаћи да је забрана окупљања у неведеним случајевима привременог карактера. О привременој забрани надлежни орган ће обавестити сазивача најкасније у року од 12 сати пре времена за које је скуп заказан и упутити надлежном суду образложен захтев за одлучивање о забрани јавног скупа.

Против одлуке надлежног суда, која се доноси у року од 24 часа, дозвољена је жалба Врховном суду, који одлучује у већу од три члана у року од 24 часа. Уочава се да је судска заштита постојала формално, јер је очигледно да није предвиђено довољно времена за спровођење судског поступка. У пракси нема забележених случајева поступања судова по жалби у хитном поступку, односно случајева окончања поступка по жалби сазивача, пре времена почетка одржавања окупљања, што би представљало и суштину правне заштите.

Поред привремене забране, полиција је на основу чл. 11 Закона о окупљању грађана могла да забрани одржавање скупа и ради спречавања ометања јавног саобраћаја, угрожавања здравља, јавног морала или безбедности људи и имовине. О забрани одржавања јавног скупа надлежни орган је дужан да обавести сазивача најкасније 12 сати пре времена за које је скуп заказан. У овом случају жалба не одлаже извршење решења о забрани.

Законом о јавном окупљању, остављена је могућност ширег тумачења ограничења слободе окупљања, која је прописана у чл. 8. Према њему, окупљање није дозвољено у четири групе случајева:

1. када постоји угрожавање безбедности људи и имовине, јавног здравља, морала, права других или безбедности Републике Србије,
2. када су циљеви усмерени на позивање и подстицање на оружани сукоб или употребу насиља, на кршење људских и мањинских слобода и права других, односно на изазивање или подстицање националне, верске или друге неравноправности, мржње и нетрпељивости,
3. када наступи опасност од насиља, уништавања имовине или других облика нарушавања јавног реда у већем обиму и
4. када је одржавање окупљања супротно одредбама закона.

Из напред предоченог види се да прва и трећа група случајева делимично преклапају, када „постоји угрожавање“, „када су циљеви усмерени“ или „када наступи опасност“ и то у делу угрожавања безбедности људи и имовине и сва садрже насиље. Ако надлежни орган утврди постојање наведених разлога из чл. 8, доноси решење којим се не дозвољава одржавање окупљања и то најкасније 96 часова пре пријављеног времена за почетак окупљања.¹¹⁸ Продужењем овог рока створени су услови за подношење жалбе, али о жалби одлучује МУП¹¹⁹, дакле исти орган који је решење и донео, чиме се губи смисао правне заштите, односно одлуке пре времена почетка скупа. Међутим жалба на решење не одлаже извршење, те уколико се одлука по жалби не донесе у предвиђеном року, окупљање није дозвољено. Министарство унутрашњих послова, одлучује без одлагања у року од 24 часова од пријема жалбе.¹²⁰

Против решења по жалби се може покренути управни спор пред надлежним судом.¹²¹ Поставља питање да ли ће суд моћи да спроведе поступак у остављеном року и

¹¹⁸ члан 15. став 2., Закон о јавном окупљању.

¹¹⁹ Ibid, члан 16. став 1.

¹²⁰ Ibid, члан 16. став 2.

¹²¹ Ibid, члан 16. став 3.

донесе одлуку пре времена почетка окупљања? Из оваквог решења уочава се да је Министарству унутрашњих послова поново остављено дискреционо право да одлучује о слободи окупљања уместо судске одлуке.

Законом није посебно уређена правна заштита у случају ћутања другостепеног органа (Министарства унутрашњих послова), чиме би се за покретање управног спора пред Управним судом примењивале одредбе члана 19 Закона о управним споровима (Службени гласник РС", бр. 111/09). То би значило да након истека рока за доношење одлуке по жалби је странка дужна да понови захтев другостепеном органу и чека 7 дана, чиме се обесмишљава конструкција ефикасне правне заштите слободе окупљања.

Законом о јавном окупљању, у члану 18, прописано је да су полицијски службеници овлашћени да спрече или прекину окупљање уколико уочи одржавања окупљања или у току његовог трајања наступе околности из чл. 8. Наређење о прекиду окупљања из разлога у чл. 8 усмено се саопштавају организатору, а писана наредба о прекиду окупљања доставља се најкасније 12 сати од усменог саопштавања.¹²² У чл. 143 Закона о општем управном поступку ("Сл. гласник РС" бр. 18/2016), прописано је:

1. Усмено решење доноси се кад се предузимају хитне мере у јавном интересу, да би се обезбедио јавни ред и мир и јавна безбедност или отклонила непосредна опасност по живот или здравље људи или имовину.
2. На захтев странке, ако је поднет у року од 60 дана од доношења усменог решења, орган мора да изради и достави странци писмено решење у року од осам дана од постављања захтева.

Организатор је у том случају дужан да саопшти да је окупљање прекинуто и да тражи да се окупљени мирно разиђу. У случају да организатор, вођа окупљања или учесници не поступе по наређењу, надлежни орган ће предузети законске и пропорционалне мере ради разиласка учесника и успостављања реда¹²³. Поставља се питање како поступати у случају

¹²² Ibid, члан 19., став 2.

¹²³ Ibid, члан 19., став 3. и 4.

када се након саопштења наређења окупљени не разиђу, а остану на месту окупљања не нарушавајући ред и мир, односно која су то законска и пропорционална средства?

Полиција обавља полицијске послове с циљем и на начин да свакоме обезбеди једнаку заштиту безбедности, права и слобода, примењујући закон и уставно начело владавине права. У члану 32. Закона о полицији предвиђени су правни принципи обављања полицијских послова - професионализам, деполитизација, ефикасност, економичност, законитост и сразмерност.

Физичка делатност полиције усмерена на одржавање јавног поретка односно јавног реда и мира, јавне безбедности и др.. Физичка делатност као редовна и примарна делатност у правном поретку стоји ван принципа законитости у материјалном смислу јер, законске норме важе као системски правни ставови који одређују ток и границе физичке делатности полиције. Законске норме онемогућавају самовољу полиције, чиме се одржава правни поредак. То значи да физичка делатност полиције као редовна и примарна делатност у правном поретку – садржински не може бити уређена законским нормама као регулативним правним ставовима, већ су правно уређени услови и границе распрострањања физичке делатности, као и последице предузимања делатности, што све треба да обезбеди очување правног поретка.¹²⁴

Када полиција решава о повреди права, њу води идеја превенције и повраћаја у пређашње стање (*restitutio in integrum*), идеја „заштитне правде“ (*iustitia tutatrix*). Када полиција примени физичку принуду против нарушиоца јавног реда и мира, онда то није казна, већ заштита слична крајњој нужди и нужној одбрани, то јест таква принуда која није противправна.¹²⁵

¹²⁴ М. Прица, *Управна ствар и управно-судска ствар*, зборник радова: Право у функцији развоја друштва, Косовска Митровица, 2019, стр. 622.

¹²⁵ М. Петровић, М. Прица, *Увод у велике правне и управне системе данашњице*, Ниш, 2015, стр. 372.

ЗАКЉУЧАК

Из свега објашњеног долазимо до закључка да у Републици Србији нормативно-правни оквир у области јавних окупљања није у потпуности усаглашен са међународним документима и демократским стандардима. Уставни суд је 2015. године прогласио неуставним Закон о окупљању грађана. Почетком 2016. године, донет је нови Закон о јавним окупљањима који је делимично усаглашен са Уставом и међународним документима и стандардима, у коме је прихваћена већина препорука ОЕБС, Венецијанске комисије и организација цивилног друштва.

Новим Законом о јавном окупљању смањена су ограничења садржана у одредбама претходног закона, постоји низ напреднијих решења, а од најважнијих се издваја предвиђена судска заштита и двостепеност поступка. Тиме је учињен значајан прогрес у нормативно-правном уређењу ове материје. У новом закону је повећан број предвиђених прекршаја, што не представља добар сигнал слободи окупљања. Поред тога постоје одређена ограничења у погледу места и времена одржавања окупљања и прекомерних обавеза организатора. Прво се огледа у временском ограничењу одржавања јавног окупљања, који се могу одржавати по правилу између 6 и 24 часа. Остаје нејасно како ће се одредба тумачити и шта ће се дешавати са окупљањима која се одржавају ван наведеног временског оквира или трају више дана. Друго, закон прописује обавезу локалним самоуправама, да својим актима одреде места на којима окупљање није дозвољено. То питање је законом већ уређено и своди се на места на којима прети опасност од угрожавања безбедности људи и имовине, јавног здравља, морала, права других и безбедности државе. Одређивање места на којима је окупљање дозвољено актима градова или локалних самоуправа проглашено је неуставним и у претходном закону. Законом је требало предвидети место, као изузетак где је окупљање дозвољено увек и без претходне пријаве. На тај начин Србија би достигла виши ниво демократских стандарда.

Основна замерка по питању права окупљања у Босни и Херцеговини јесте постојање мноштва закона који на сличне начине регулишу појам јавног окупљања.

Основна потреба ради јединственог уређења јавних скупова јесте доношење јединственог закона на нивоу Федерације БиХ који регулише појам јавног окупљања, тако да буде једнако за све кантоне на територији државе и како би свима осигурало једнако и равноправно уживање уставног права. Закон мора бити такав да органи власти заштите све врсте окупљања. Забрана или ограничење јавних окупљања мора бити тачно одређено и лимитирано на тачно одређени број случајева, и само у оним случајевима када постоји стварна и опасност по здравље и безбедност већег броја људи. Законом треба дефинисати коришћење ефикасног и делотворног правног лека пред надлежним судом који ће омогућити преиспитивање одлуке о забрани јавног окупљања, под условом да се по правном леку поступа у хитном поступку. Као врсту јавног окупљања предвидети и спонтана окупљања која ће бити ослобођена обавезе пријављивања и за која неће важити локацијска ограничења. Наведени прописи би важили под условом да спонтанно окупљање није насилно и да не угрожава безбедност, здравље и имовину већег броја људи. Јединствени закон о јавном окупљању БиХ не би смео садржати досадашње одредбе којима је прописано да се посебним подзаконским актом, тачније одлуком локалних власти, бити одређена места која су намењена сврси јавног окупљања. Подзаконским актима не сме се ограничити слобода јавних окупљања, већ само законом. Временско ограничење јавних скупова не сме бити прописано законом јер се њиме ограничава право на слободу окупљања.

Основна замерка Закона о јавном окупљању Републике Хрватске јесте што не дефинише и не предвиђа спонтана јавна окупљања. Спонтана окупљања јесу она која настају изненада, непланирано као одговор на одређена дешавања (политичка, здравствена, лишење живота и др.) где организатор, ако постоји, нема времена да пријави мирно окупљање или јавни протест, јер би одлагање спонтаног окупљања умањило свој значај и поруку коју носи. Такође, законом нису прописани контра-протести као ни услови под којима би они били оправдани. Уколико постоји намера организатора контра-протеста да спречи одржавање мирног окупљања, чиме угрожава права других, такви протести не би смели уживати правну заштиту.

Устав Црне Горе подразумева да се мирна окупљања гарантују без одобрења, уз претходну пријаву, а уколико окупљање није пријављено у прописаном року не сме бити разлог да се донесе одлука о забрани одржавања мирног окупљања. Ограничења у погледу места одржавања јавних окупљања су строго прописана те је њихов број тачно одређен и односи се на бројне институције. Није постављена могућност да се по питању места одржавања јавног скупа одлучује од случаја до случаја већ ће се на том простору увек забранити. Законски рок пријављивања јавних окупљања јесте у року од 5 дана пре почетка окупљања. Потребно је прописати и краћи рок, нпр: 3 дана пре почетка одржавања скупа, који би се третирао као изузетак и као посебна потреба организатора.

ЛИТЕРАТУРА

1. Barak Aharon, Proportionality: Constitutional Rights and their Limitations, New York, 2012;
2. Голубовић, Катарина, Европски стандарди правичности у управном законодавству и пракси, докторска дисертација, Правни факултет Универзитета у Београду, 2015;
3. Крстић И., Маринковић Т., Европско право људских права, Београд, 2016. године;
4. Караг-Одри, А., Слобода удруживања и ограничења, Hereticus, бр. 3-4/2011;
5. Милетић С., Југовић С., Право унутрашњих послова, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2016. године;
6. Милетић С., Полицијско право (прва књига), Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 1997. године;
7. Милосављевић, Б., (2007). Наука о полицији. Криминалистичко-полицијска академија, Београд.
8. Мисић З., Безбедносни менаџмент јавних окупљања, Универзитет у Београду, Факултет безбедности, 2016. године;
9. Петровић М., Прица М., Увод у велике правне и управне системе данашњице, Ниш, 2015;
10. Поповић, С., Петровић, М., Прица, М. (2011). Управно право: општи део. Ниш, 2011. године;
11. Прица М., *Управна ствар и управно-судска ствар*, зборник радова: Право у функцији развоја друштва, Косовска Митровица, 2019;
12. Reid Karen, A practitioner's guide to the European Convention on Human Rights, London, 2015;
13. Steiner H. et al. International Human Rights in Context – Law, Politics, Morals, New York, 2000;
14. Венецијанска комисија и ОЕБС/ОДИХР, Заједничко мишљење о Закону о окупљању грађана Републике Србије, Мишљење бр. 597/2010;

15. CDL-AD (2010)031 Joint Opinion on the on the Public Assembly of Serbia by the Venice Commission and OSCE/ODIHR, §13;

16. White Robin, Ovey Clare, The European Convention on Human Rights, Oxford, 2010.

Прописи

1. Устав Републике Србије
2. Закон о полицији ("Сл. гласник РС", бр. 6/2016, 24/2018 и 87/2018);
3. Закон о јавном окупљању грађана, Службени гласник РС бр.14/90;
4. Закон о окупљању грађана („Службени гласник РС“, бр. 51/92, 53/93, 67/93, 17/99 и 33/99, „Службени лист СРЈ“, број 21/01 и „Службени гласник РС“, бр. 29/01 и 101/05)
5. Закон о јавном реду и миру („Службени гласник РС“ бр. 6/2016 и 24/2018)
6. Закона о удружењима (Службени гласник РС, број 51/09);
7. Закон о прекршајима ("Сл. гласник РС", бр. 65/2013, 13/2016 и 98/2016 -одлука УС);
8. Закон о о јавном информисању и медијима („Службени гласник РС“ бр. 83/2014, 58/2015 и 12/2016)
9. Кривични законик („Службени гласник РС”, бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014)
10. Закон о јавном окупљању Републике Српске, (Службени гласник РС, бр.118/08);
11. Закон о јавном окупљању Кантона Сарајево, члан 8, став 2 (Службене новине кантона Сарајево, бр.32 од дана 23 новембра 2009, 11/11);
12. Законом о јавном окупљању Брчког дистрикта БиХ
13. Закон о јавним окупљањима и јавним приредбама Црне Горе,(Службени лист Црне Горе, бр. 052/16 од 09.08.2016. године)
14. Закон о јавном окупљању Републике Хрватске, (Народне новине, бр.128/99, 150/05, 82/11 - OUSRH i 78/12)
15. Правилник о начину обављања појединачних полицијских послова ("Сл. гласник РС", бр. 63/2018 и 72/2018);
16. Правилник о начину вршења контроле и непосредног регулисања саобраћаја на путевима и вођењу обавезних евиденција о примени посебних мера и овлашћења ("Службени гласник РС", 2016);

17. Правилник о техничким обележјима и начину употребе принудних средстава ("Сл. гласник РС", бр. 19/2007, 112/2008 и 115/2014);
18. Универзална декларација о људским правима (A/RES/217, 10. децембра 1948. године у Паризу)
19. Међународни пакт о грађанским и политичким правима (23. март 1976. године)
20. Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода (усвојена 1950. године,)
21. Конвенција о правима детета (усвојена 20. новембра 1989. године)

Судска пракса

1. *Djavit An v. Turkey*, преставка бр. 20652/92, пресуда Европског суда за људска права од 9. јула 2003. године, став 56;
2. *Rassemblement Jurassien et Unité Jurassienne c. Suisse*, преставка бр. 8191/78, пресуда од 10. октобра 1979. године;
3. *Oya Ataman c. Turquie*, преставка бр 74552/01, пресуда од 5. децембра 2006. године;
4. *Christians against Racism and Fascism v. the United Kingdom*, преставка бр 8440/78, пресуда од 16. јула 1980. године;
5. *Cissé c. France*, преставка бр 51346/99, пресуда од 9. априла 2002. године
6. *Stankov and United Macedonian Organization Ilinden v. Bulgaria*, представка бр. 29221/95, 29225/95, пресуда од 2. октобра 2001;
7. *Vaczkowski c. Pologne*, представка бр. 1543/06, пресуда од 03. маја 2007;
8. *Genderdoc-M v. Moldova*, представка бр. 9106/06, пресуда Европског суда за људска права од 12. јуна 2012. године.
9. *Gorzelik and Others v. Poland*, представка бр. 44158/98, пресуда од 17. фебруара 2004);
10. *Sergey Kuznetsov v. Russia*, представка бр. 10877/04, пресуда од 23. октобра 2008;
11. *Bukta et autres c. Hongrie*, представка бр. 25691/04, пресуда од 17. јула 2007;
12. *Plattform Ärzte für das Leben v. Austria*, представка бр. 10126/82, пресуда од дана 17. октобра 1985. године;
13. Одлука Уж-5284/2011 од 18. априла 2013. године, објављена у „Службеном гласнику РС”, број 40/13;

14. Одлука Уж-1918/2009 од 22. децембра 2011. године, објављена у „Службеном гласнику РС”, број 8/12;
15. Одлука Уж-5284/2011 од 18. априла 2013. године, објављена у „Службеном гласнику РС”, број 40/13
16. Одлука Уж-5436/2010 од 11. децембра 2013. године, објављена у „Службеном гласнику РС”, број 1/14
17. Одлука Уж-5284/2011 од 18. априла 2013. године, објављена у „Службеном гласнику РС”, број 40/13
18. Одлука Уж-4078/2010 од 29. фебруара 2012. године, објављена у „Службеном гласнику РС”, број 24/12.
19. Одлука IУз-204/2013 Уставног суда о неуставности Закона о окупљању од дана 09.04.2015. године „Службени гласник, број 88/2015“;

САЖЕТАК

Слобода мирног окупљања чини темељ демократског друштва. Она представља основно људско право које је предвиђено међународним документима за заштиту људских права. Самим чином потписивања и ратификацијом државе потписнице су преузеле обавезу да штите и поштују ово право. Демократска држава има дужност да штити мирна окупљања, а такође и учеснике скупа. Држава у складу са својим овлашћењима штити учеснике скупа од сваког појединца или групе, који покушавају ометање скупа, ометају га, или спречавају одржавање истог. Надлежни орган који је надлежан за успостављање јавног реда и мира на скуповима је полиција. Улога полиције сконцентрисана је на поштовање овлашћења и ефективно и ефикасно спровођење владавине закона, као и заштиту основних права и слобода. Полиција при спровођењу овлашћења мора да поштује кодекс професионалног понашања, а при предузимању радњи да демонстрира професионалност и поштује интегритет учесника скупа. Највећи приоритет полиције је заштита и очување живота људи. Право на слободу мирног окупљања, као део политичких права, регулисано је међународним актима за заштиту људских права међу којима спадају: Универзална декларација о људским правима, Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, Конвенција о правима детета.

Циљ мастер рада јесте да укаже на различита овлашћења полиције на јавним скуповима, како на националном, тако на међународном нивоу, због чега ће аутор и настојати да упоредно-правним приказом, као и приказом и анализом стандарда става Европског суда за људска права, укаже на правне стандарде који се примењују по питању овлашћења полиције на јавним скуповима, као и да стручну јавност упозна са њиховим ограничењима.

Кључне речи: слобода мирног окупљања, овлашћења полиције.

SUMMARY AND KEY WORDS

„Powers of the police az public gatherings“

Freedom of peaceful assembly forms the foundation of a democratic society. It is a basic human right enshrined in international human rights instruments. By the very act of signing and ratification, the signatory states undertook the obligation to protect and respect this right. A democratic state has a duty to protect peaceful assemblies, as well as participants in rallies. The state, in accordance with its powers, protects the participants of the gathering from any individual or group, who try to disturb the gathering, interfere with it, or prevent its holding. The competent body responsible for establishing public order and peace at rallies is the police. The role of the police is focused on respect for authority and the effective and efficient enforcement of the rule of law, as well as the protection of fundamental rights and freedoms. When exercising their authority, the police must respect the code of professional conduct, and when taking action, they must demonstrate professionalism and respect the integrity of the participants in the gathering. The highest priority of the police is to protect and preserve the lives of people. The right to freedom of peaceful assembly, as part of political rights, is regulated by international acts for the protection of human rights, including: the Universal Declaration of Human Rights, the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the Convention on the Rights of the Child.

The aim of the master's thesis is to point out the different powers of the police at public gatherings, both nationally and internationally, which is why the author will try to point out the comparative legal review, as well as the presentation and analysis of the standards of the European Court of Human Rights. legal standards that apply to the issue of police powers at public gatherings, as well as to inform the professional public about their limitations.

Keywords: freedom of peaceful assembly, police powers.

БИОГРАФИЈА

Кандидаткиња Горана Поповић рођена је 13. септембара 1994. године у Нишу. Завршила је основну школу „Стеван Синђелић“ у Каменици и средњу школу „Правно-пословну школу Ниш“, смер- правни техничар.

Правни факултет у Нишу уписала је 2013. године, а дипломирала 13. септембра 2019. године са просечном оценом 8,27. Исте године уписала је мастер студије на Правном факултету у Нишу, смер унутрашњих послова. Почев од октобра 2019. године кандидаткиња обавља приправнички стаж за полагање правосудног испита у Адвокатској канцеларији Немање Стаменковића, Андрије Красић, Игора Живковића, Милоша и Данијеле Стојковић.

**ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ
ШТАМПАНОГ И ЕЛЕКТРОНСКОГ ОБЛИКА МАСТЕР РАДА**

Име и презиме аутора мастер рада: Горана Поповић

Наслов мастер рада: „Овлашћења полиције на јавним скуповима“

Ментор: доц. др. Милош Прица

Изјављујем да је електронски облик мастер рада у pdf формату истоветан штампаном облику, који сам предала Правном факултету Универзитета у Нишу.

У Нишу, 09.11.2021. године

Потпис аутора

ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ И ОДОБРАВАЊУ ОБЈАВЉИВАЊА МАСТЕР РАДА

Изјављујем да је мастер рад, под насловом „Овлашћења полиције на јавним скуповима“ пријављен и одбрањен на Правном факултету Универзитета у Нишу:

- резултат сопственог истраживачког рада;
- да овај мастер рад у целини, нити у деловима, нисам пријављивала на другим факултетима, нити универзитетима;
- да нисам повредио/ла ауторска права, нити злоупотребио/ла интелектуалну својину других лица.

Дозвољавам да се овај мастер рад чува у библиотеци и објави на сајту Правног факултета Универзитета у Нишу, са подацима о датуму одбране и комисији пред којом је рад брањен.

Аутор мастер рада: Горана Поповић

У Нишу, 09.11.2021. године

Потпис аутора
